

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta
Katedra cestovního ruchu Tábor

Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Obchodní podnikání – cestovní ruch

Využití státního zámku Velké Losiny pro rozvoj cestovního ruchu v regionu

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Zdeněk Vybíral, Ph.D.

Autorka:
Lenka Obručová

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Využití státního zámku Velké Losiny pro rozvoj cestovního ruchu v regionu“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů uvedených v seznamu použité literatury a pramenů.

V Táboře, dne 18. dubna 2006

Poděkování:

Ráda bych poděkovala především panu PhDr. Zdeňku Vybíralovi za odbornou pomoc a vedení při zpracování bakalářské práce. Dále potom panu Františkovi Fialovi, kastelánovi zámku Velké Losiny za cenné rady a podklady pro práci. Rovněž děkuji panu Mgr. Chupíkovi, územnímu konzervátorovi Národního památkového ústavu Olomouc za poskytnutí nezbytných informací pro zpracování návštěvnosti a financování zámku. Také děkuji všem ostatním, kteří byli ochotni a poskytli mi potřebné informace.

Úvod

Hlavní část

1.METODIKA PRÁCE	1
2. STÁTNÍ ZÁMEK VELKÉ LOSINY	3
2.1. Historie zámku	3
2.2. Čarodějnické procesy	6
2.3. Nabídka služeb	8
2.3.1. Provozní řád a vstupné	8
2.3.2. Prohlídkové okruhy a služby průvodců	9
2.4. Propagace zámku	10
2.5. Charakter managementu	11
2.6. Financování zámku	12
2.7. Návštěvnost	13
2.8. Dotazníkové šetření	14
3. OBEC VELKÉ LOSINY	22
3.1. Stručná historie a současnost obce	22
3.2. Ruční papírna	22
3.3. Lázně Velké Losiny	24
4. REALIZAČNÍ PODMÍNKY	25
4.1. Dopravní podmínky	25
4.2. Ubytovací zařízení	26
4.3. Stravovací zařízení	29
4.4. Doplňkové služby	29
5. VOLNÝ ČAS	30
5.1. Přírodní zajímavosti, kulturně-historické a technické památky okolí	31
5.2. Turistika	33
5.3. Cykloturistika	34
5.4. Lyžování	35

Závěr

Použitá literatura

Seznam příloh

Resumé

Úvod

Cestovní ruch je specifickou formou mechanického pohybu obyvatelstva a jeho rozsah a intenzita roste. Zpravidla se realizuje ve volném čase a mimo místo trvalého bydliště za účelem uspokojování potřeb rekreace, kultury a léčení. V zásadě se člení na domácí (vnitrostátní) a mezinárodní cestovní ruch. Domácí cestovní ruch se statisticky obtížně vyhodnocuje, zatímco mezinárodní cestovní ruch je celosvětově relativně přesně evidovaný. Mimo to ho můžeme také členit na rekreační, sportovní, kulturní, lázeňský a obchodní. Materiály Světového fóra cestovního ruchu konstatují, že se cestovní ruch stává hlavním odvětvím světového hospodářství. Ve vyspělých zemích je masovým jevem a ekonomicky a sociologicky důležitým fenoménem. Dotýká se i rozvojových zemí, které jsou stále intenzivněji zapojovány do mezinárodního cestovního ruchu. Z geografického hlediska je důležité, že moderní cestovní ruch v různých formách soustřeďuje k dlouhodobým či krátkodobým pobytům obyvatelstvo do významných zemí, středisek a oblastí.

Každá oblast může nabídnout různé doplňkové služby, což jsou služby spojené s využíváním atraktivit a vlastností, které jsou charakteristické pro konkrétní rekreační prostor. Jde např. o služby společensko-kulturní, které uspokojí společenské a kulturní potřeby účastníků cestovního ruchu. Tyto služby poskytují kulturní, společensko-zábavní a osvětová zařízení. V některých případech jsou tyto služby cílem účasti na cestovním ruchu. Může jít o prohlídku galerie, návštěvu divadelního představení nebo návštěvu historického objektu např. hradu či zámku.¹

Česká republika zaujímá rozlohou i počtem obyvatel v Evropě 14. – 16. místo. Nepatří tedy ke státům vysloveně „malým“ a má také velké bohatství kulturně-historických památek. Celkem je v České republice evidována kolem 36000 objektů, z toho 2000 hradů a zámků. Podstatná část zájmu návštěvníků se však koncentruje jen na 200 zámků, 60 zachovalých hradů, na 100 zřícenin hradů a zámků a na 40 městských památkových rezervací. 67 těchto památek bylo vyhlášeno národními kulturními památkami. Mezi nimi je i Státní zámek Velké Losiny, o kterém pojednává tato bakalářská práce.

---

¹ Informace o cestovním ruchu byly čerpány z publikací Hrala, Václav: Geografie cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 2002 a Oriška, Ján: Technika služeb cestovního ruchu, IDEA SERVIS, Praha 1995

1. METODIKA PRÁCE

Hlavním cílem této závěrečné práce je posouzení přínosu státního zámku Velké Losiny pro cestovní ruch v regionu a na základě analýz doporučit možnosti rozvoje cestovního ruchu v dané lokalitě.

Zpracování jednotlivých dílčích otázek této práce nejprve předchází metoda kompilace (shromáždění dostupné literatury). V první kapitole bude uveden hlavní cíl práce, způsob zpracování a zdroje informací. Charakteristikou potenciálu samotného zámku v cestovním ruchu se zabývá druhá nejobsáhlejší kapitola. Nejprve bude zámek zasazen do historického rámce. Dále zde práce zkoumá samotný provoz objektu a jeho využití. Pro porovnání skladby a vývoje návštěvnosti bude použita komparativní metoda. Kapitola se dále věnuje zkoumání propagace zámku, kde se práce zaměří na druhy propagace, které zámek využívá. Tyto části druhé kapitoly se také opírají o vlastní marketingový výzkum v podobě dotazníkového šetření, který se stal stěžejní metodou práce. Cílem výzkumu je především zjistit jaká je struktura respondentů z hlediska zdrojových regionů, odkud získávají informace o státním zámku Velké Losiny, zda využívají ubytovacích a stravovacích služeb ve Velkých Losinách a jaký způsob dopravy využívají k návštěvě zámku. Tento průzkum byl proveden v hlavní sezóně roku 2005, v měsících červenci a srpnu. V dotazníku² byly použity otevřené a uzavřené otázky. Celkem bylo osloveno 150 respondentů, což je asi 0,4% z celé návštěvnosti zámku. Z toho bylo devadesát žen a šedesát mužů. Výsledky jednotlivých otázek a statistické údaje o respondentech z tohoto šetření budou zpracovány do tabulek a grafů, které budou součástí kapitoly číslo dvě. Druhá kapitola se dále bude zaměřovat na řízení objektu a jeho finanční zajištění, ke kterému budou použity matematické metody.

Ve třetí kapitole bude přiblížena obec Velké Losiny, ve které se zámek nachází. Ve čtvrté kapitole bude na základě terénního průzkumu analyzována infrastruktura cestovního ruchu, zejména dopravní dostupnost a možnosti dopravy, úroveň a nabídka ubytovacích a stravovacích služeb včetně jejich využitelnosti. V páté kapitole budou popsány další kulturně historické a přírodní zajímavosti v blízkém okolí zámku. Dále se kapitola zabývá turistickými možnostmi v regionu, ve které jsou uvedeny trasy pro pěší turistiku, cykloturistiku a lyžování. V závěru práce budou shrnuty nejdůležitější poznatky získané touto prací a resumé v anglickém jazyce. Na konci je uveden seznam použité literatury a do příloh byly zařazeny fotografie týkající se hradu, vzor dotazníku a podobně.

---

² Zbořil, K.: Marketingový výzkum – metodologie a aplikace, Praha 1998, str. 51-64.

Přehled pramenů a literatury

Zámek Velké Losiny je zkoumán z hlediska významu pro cestovní ruch. Z tohoto důvodu bylo třeba cestovní ruch definovat. Obecně o této problematice pojednává velké množství literatury. Vývoj cestovního ruchu, jeho vymezení a činitelé rozvoje jsou obsaženy v publikaci Václava Hraly,³ Jána Oriěšky,⁴ Josefa Zelenky, Martiny Páskové⁵ a Jana Šípa.⁶

Historií zámku až po jeho současnost se zabývá publikace Antonína Bartuška,⁷ která je považována za klíčovou knihu a hlavní zdroj informací o zámku, z které čerpá mnoho dalších publikací. Čarodějnickými procesy v Evropě a také těmi, které se konaly na velkolosinském zámku, se zabývá František Spurný⁸, Josef Kočí,⁹ Bedřich Šindelář¹⁰ a Václav Kaplický.¹¹

O obci Velké Losiny a jejími dalšími dominantami jako je ruční papírna a lázně je možno více se dozvědět v literatuře od Josefa Sajnera,¹² Stanislava Bucharoviče¹³ a Kamily Davidové.¹⁴

Okolím Velkých Losin, zajímavostmi z okolí a také pohořím Jeseníky se zabývají publikace Bohumila Šuly,¹⁵ Marcely Sedláčkové,¹⁶ Aleše a Dalibora Matějčka.¹⁷

Dalším, v současné době nezbytným zdrojem informací je internet. Jeho odborné a někdy i reklamní stránky se staly druhotným zdrojem podkladů práce a doplňují celkový obraz o zámku a jeho okolí. Nelze však snižovat informační hodnotu, kterou poskytují stránky spravované zámekem, papírnou nebo lázněmi.¹⁸

---

³ Hrala, Václav: Geografie cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 1994.

⁴ Oriěška, Ján: Technika služeb cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 1995.

⁵ Zelenka, J. – Pásková, M.: Výkladový slovník cestovního ruchu, Praha 2002.

⁶ Šíp, J.: Technologie cestovního ruchu – doprava I., České Budějovice 1997.

⁷ Bartušek, Antonín: Velké Losiny: Státní zámek, město a okolí, STN, Praha 1954.

⁸ Spurný, František: „Čarodějnický děkan“ Kryštof Alois Lautner, 246. číslo Vlastivědných zajímavostí, Vegaprint, Šumperk 1993. Spurný, František: „Čarodějnický děkan“ Kryštof Alois Lautner, 246. číslo Vlastivědných zajímavostí, Vegaprint, Šumperk 1993.

⁹ Kočí, J.: Čarodějnické procesy. Z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16. – 18. století, Horizont, Praha 1973.

¹⁰ Šindelář, B.: hon na čarodějnice: západní a střední Evropa v 16. a 17. století, Svoboda, Praha 1986.

¹¹ Kaplický, V.: Kladivo na čarodějnice, Československý spisovatel, Praha 1970.

¹² Sajner, Josef: Lázně Velké Losiny: Dějiny, přítomnost, přírodní zdroje, Avicenum, Praha 1973.

¹³ Burachovič, Stanislav: Encyklopedie lázní a léčivých pramenů v Čechách na Moravě a ve Slezsku, Libri, Praha 2001.

¹⁴ Davidová, K.: Velké Losiny, Fraus, Plzeň 2002.

¹⁵ Šula, Bohumil: Jeskyně na Pomezí: Severomoravský kras, Jeskyně na Špičáku, Severomoravský NKV, Ostrava 1960.

¹⁶ Jeseníky vítají lyžaře a běžkaře, Průvodce s tipy na zajímavé lyžařské túry, Jena, Šumperk 2002.

¹⁷ Jeseníky vítají cykloturisty a turisty, Jena, Šumperk 2001.

¹⁸ www.losiny-zamek.cz, www.muzeumpapiru.cz, www.lvl.cz.

2. STÁTNÍ ZÁMEK VELKÉ LOSINY

2.1. Historie zámku

Nejvýznačnější dominanta obce Velké Losiny, renesanční zámek¹⁹, leží na jižním okraji obce. I když v malebné krajině působí celý zámecký komplex na první pohled poměrně jednotným dojmem, prošel za mnohá staletí četnými stavebními úpravami, které mu daly současnou známou podobu. Zámek vznikl přestavbou staršího gotického objektu – tvrze. Výslovnou zmínku o její existenci ve 14. a 15. století však v písemných pramenech nenalezneme. Poněvadž byly Losiny v rukou králových a ten je svěřoval správcům. První správce ve Velkých Losinách je doložen Jan ze Žerotína. Nástupcem byl Janův syn Petr ze Žerotína. Losiny se tak staly na dlouhá staletí žerotínským vlastnictvím. Petr ze Žerotína sídlil v Šumperku, k němuž Velké Losiny patřily. Po otci byl pan Petr jako katolík nejvyšším komořím na Moravě a hejtman olomouckého kraje s povinností bránit jej proti Turkům. Ze čtyř Petrových synů, jež mu zplodila Markéta z Pernštejna, dostal Velké Losiny druhorozený Přemek a spolu s nimi i Šumperk, Bludov a Nový Hrad. Po smrti Přemka ze Žerotína drželi Velké Losiny jeho synové, avšak po čase došlo mezi nejstarším Janem a mladším Zikmundem k roztržce o dědictví a Jan v souboji bratra zabil.

Jan si odpykal trest na losinské tvrzi. Na Losiny nezanevřel ani ročním vězněním. Naopak. Oblíbil si je a začal v Losinách nový život. Za peníze z odprodeje Šumperka přestavěl se starou tvrz a své dosavadní vězení na moderní panské sídlo. Jan byl dobrý hospodář a snažil se zisky z vlastních dvorů a rybníků získat co nejvíce na investice do dalšího podnikání. Panské dvory byly v roce 1577 v Losinách, Vikýřovicích, Petrovicích, Rejhoticích. Obnovil také zpustlé vsi a zakládal nové. Bezohledně využíval tvrdé robotní povinnosti, proti čemuž se jeho poddaní počátkem osmdesátých let 16. století marně bouřili. V době selských nepokojů a sporů s vrchností v letech 1581-1589, vrcholily stavební práce na novém zámku. Byla postavena hlavní budova a k ní později přiřazena boční křídla, nakonec věž a ohrazení nádvoří. Stará tvrz zcela zanikla.

Jan ze Žerotína rozšířil panství o další obce. V té době vlastnil 1000 usedlých, tj. poddanských statků, které jej živily a z nichž bohatl. Jan ze Žerotína byl čtyři krát ženatý, se svou druhou a čtvrtou ženou měl 5 synů a 2 dcery. Bedřicha Viléma, Bernarda, Zdeňka, Jana Jetřicha a Přemysla. Dcery Kateřinu a Alenu. Jan ze Žerotína zemřel ve vysokém věku v roce 1608, takže někteří badatelé se domnívali, že se jedná o dvě stejnojmenné osoby ve vztahu

---

¹⁹ Bartušek, Antonín: Velké Losiny: Státní zámek, město a okolí, STN, Praha 1954.

otec-syn. Jan byl pohřben ve velkolosinském kostele, který dal vystavět pro evangelíky v letech 1600-1603.

Nástupce Jana ze Žerotína, Jan Jetřich, byl obrazem svého otce – za jeho panování se sedláci znovu postavili proti neúnosným povinnostem, které nastolil zesnulý Jan ze Žerotína před 40 lety. Vzpoura trvala po celý rok a vyvrcholila v době povstání proti králi Ferdinandu. Protože se oba bratři Jan Jetřich i Přemek stavěli na stranu odboje proti císaři Ferdinandu II., patřili po porážce povstání na Bílé hoře²⁰ u Prahy v roce 1620 mezi přísně trestané ztrátou tří čtvrtin majetku, nejen proto, že byli a zůstali luterány. Žerotínové byli na celém svém panství pro svou povýšenost a hamižnost nenáviděnou vrchností. Bratři Žerotínové nebyli schopni vyplatit čtvrtinu ceny v hotovosti, kterou byli povinni složit, aby mohli panství převzít. Z císařova nařízení připadla obě panství jeho bratru, vratislavskému biskupu Karlu Habsburskému²¹. Protože ten ani za 4 roky nebyl schopný kvůli válečným výdajům tento obnos sehnat, císař obě panství přiřkl svému synu, arciknížeti Ferdinandu. Ale ani ten neměl peníze, což bylo pro losinské bratry výhodné, protože tak mohli se svým, i když bývalým majetkem, celkem svobodně nakládat. Teprve až když se stal v roce 1636 arcikníže císařem Ferdinandem III., ujal se obou statků. Bratři Žerotínové na Velkých Losinách a Loučné nedodávali císařským posádkám proviant, jak byla jejich povinnost, takže si ho vojáci vymáhali sami, vojensky.

Poddaní vrchnosti, která se stále chovala vůči císaři zpupně, ani nepřišli na pomoc šumperské císařské posádce proti protestantským Švédům²², protože by se tím postavili proti svému luteránskému vyznání. Přes slib císaři Jan Jetřich nepřestoupil ke katolictví, ale zůstal luteránem. Švédové odtáhli až v červenci 1650, dva roky po uzavření míru. Když zemřel pan Přemek II. ze Žerotína, jeho dva synové odmítli přestoupit ke katolictví, neboť byli po otci luterány, a raději se vystěhovali do Slezska. Žerotínové byli císařem zatracovaný rod. Přemek byl bezohledný pán a utlačoval své poddané, jak se dalo, i když protiprávně. Spor poddaných s vrchností trval i nadále, a proto se Přemek rozhodl obrátit na císaře se stížností, že se proti němu obrátilo obyvatelstvo 15 obcí. Mladý císař Leopold I.²³ odsoudil tři poddané k trestu smrti. Po popravě museli zástupci vzbouřených obcí odprosít pána za odpuštění.

Po roce 1660 byly započaty práce na úpravě dvorní části zámku. Byl přestěhován panský dvůr, který byl do té doby u zámku, až za Černý potok. Budovy přistavěné ke zdi i východní křídlo zámku byly povýšeny nebo srovnány do stejné výšky a zakončeny

---

²⁰ Kavka, František: Bílá hora a české dějiny, Garamond, Praha 2003.

²¹ Hamann, Brigitte: Habsburkové: životopisná encyklopedie, Brána: knižní klub, Praha 1996.

²² Matějka, F.: Morava za třicetileté války, Historický ústav AVČR, Praha 1992.

²³ Mikulec, Jirí: Leopold I.: život a vláda barokního Habsburka, Paseka, Praha 1997.

jednoduchou celistvou valbovou střechou. Východní křídlo mělo stejnou střechu a módní výmalbu fasády. Přemek III. ze Žerotína zesnul náhle v roce 1673. Jeho dědici byli 11letý Maxmilián František a 5letý Jan Jáchym. Protože byli ještě příliš mladí, spravovala za ně zděděné panství otcova sestra Andělína Sibyla, hraběnka Gallová. Pro Losiny tím nastalo nejčernější období, které se nazývalo „Čarodějnické procesy“.

Žerotínové a Lichtenštejnové

Tvrdé až bezohledné Žerotíny²⁴ 16. a 17. století vystřídali kultivovanější Jan Jáchym (otec) a Jan Ludvík (syn), kteří byli typickými barokními vyznavači krás a radovánek své doby. Milovali umění a byli příkladnými sběrateli. Žerotínové na Losinách byli hudbymilovní. Hrála a zpívala se zde opera a prováděl balet. Jan Jáchym ze Žerotína byl již poněmčelou vrchností, ryze katolickou. Vlastnil 5 zámků, kromě Losin a Vízemberka také Prusy, Třemešek a Bludov, 3 sklárny, dvoje železárny, 4 pivovary a 50 vesnic. Jeho moc a majetek převyšovaly ostatní moravskou šlechtu. Jeho rod odvozoval svůj původ až u moskevských knížat. V roce 1706 ho císař Josef I.²⁵ povýšil do stavu říšských hrabat.

V letech 1731-1738 nechal Jan Ludvík ze Žerotína se svou manželkou Marií Terezií ze Schrattenbachu přeměnit zahradu u zámku na pozoruhodnou barokní úpravu ve francouzském slohu. Byl zřízen umělý vodopád z blízkého kopce, umělý vodotrysk a zahradní altánek. Do zahrady byly umístěny barokní sochy a plastiky. Tato krásná zahrada byla doplněna o půl století později čínským pavilonem a rozmanitými drobnostmi. Vodopád v čele zahrady a voda padala po kaskádách vyzdobených plastikami. V obci vystavěl rodinnou hrobku a zámeckou kapli. Doba Jana Jáchyma a jeho syna Jana Ludvíka byla dobou blahobytného životního stylu na losinském zámku. Dokladem o bohatství a zájmech těchto dvou Žerotínů jsou kromě stavebních úprav zámku i bohaté umělecké sbírky, zčásti dochované v zámeckých expozicích.

Jan Ludvík zanechal tři potomky, kteří si pozůstalost po otci rozdělili. Syn Ludvík Antonín zůstal v Losinách, druhý syn Jan Karel převzal Loučnou a Josef Karel získal Třemešek. Ludvík Antonín byl posledním Žerotínem na losinském zámku a tím skončila více jak třístaletá držba Velkých Losin v rukou tohoto významného rodu. Ludvík Antonín ke stavebnímu vývoji losinského zámku nijak významně nepřispěl, ačkoli jej vlastnil 40 let.

Během druhé poloviny 18. století se začaly rozsáhlé žerotínské državy v důsledku zadlužení jejich majitelů podstatně ztenčovat. V roce 1770 Jan Karel prodal Vízemberk, o rok později Josef Karel prodal Třemešek. Když v roce 1802 prodal Ludvík Antonín Velké Losiny,

---

²⁴ Halada, Jan: Lexikon české šlechty I., Akropolis, Praha 1992, str. 189-191.

²⁵ Urfus, Valentin: Císař Josef I.: nekorunovaný Habsburk na českém trůně, Libri, Praha 2004.

zůstalo bludovské panství posledním majetkem Žerotínů. Jediným pokračovatelem rodu se stal Josef Karel, jeho pravnukem Karlem Emanuelem však i bludovská větev roku 1934 vymřela po meči.

Od roku 1802 se losinský zámek stal majetkem Karla knížete z Lichtenštejna²⁶. Na prahu 19. století se však z trvalého rodového sídla stalo jen příležitostné místo pobytu svého majitele. V prvních třech desetiletích 19. století byly provedeny poslední významnější stavební úpravy zámku je jeho bezprostředního okolí. Na Losinách i nadále kvetl, především v dobách letního pobytu panstva, poměrně rušný společenský a kulturní život. Posledním majitelem losinského zámku byl do roku 1945 princ Alois z Lichtenštejna, kdy se stal zámek majetkem československého státu.

Od poválečné minulosti až po současnost.

Roku 1946 byl zámek zpřístupněn veřejnosti. Navrátili se žerotínské sbírky, které byly odvezeny do Bludova. Byla dovezena galerie Žerotínů, knihovna a vzácné historické zbraně. V roce 1962 převzalo zámek až do roku 2001 Okresní vlastivědné muzeum v Šumperku, byla zpřístupněna obrazárna ve východním křídle „nového zámku“. V letech 1964-1966 došlo k unikátní výměně sloupů ohrožených renesančních arkád, zachráněna byla i stropní konstrukce tzv. sálu předků. Z bývalých barokních stájí byla vybudována nová vstupní síň, kde se dnes konají příležitostné výstavy. Byly zrekonstruovány fasády nádvorních křídel zámku. Roku 1982 byla zahájena celková rekonstrukce. Dokončena úpravou fasád empírového křídla. V roce 1995 byl zámek prohlášen vládou za národní kulturní památku. Od roku 2002 spravuje státní zámek Velké Losiny Národní památkový ústav.

2.2. Čarodějnické procesy

Velké Losiny byly jen jedním z velmi mála míst našeho státu, kde se konaly tzv. „čarodějnické procesy“. Čarodějným procesům²⁷ přála doba. Mladí velkolosinští páni, tehdy jedenáctiletý Maxmilián František a pětiletý Jan Jáchym neměli příliš rozum a jejich opatrovnice podlehla pověřčivým řečem, že se – stejně jako na mnoha místech v Německu – též na blízkých Petrových kamenech slétají v noci čarodějnice k orgiím s ďáblem. O tom, jak nesmyslná byla obvinění a jak vychytrale si při tom soudci vedli, je těchto pár svědectví:

Největšími zastánci vymýcení čarodějnictví byli Lichtenštejnové na sousedním panství. Čarodějnictví rozohnila hraběnka Andělína, k níž se zjara 1678 doneslo, že kostelník

---

²⁶ Stloukal-Zlínský, Karel: Karel z Lichtenštejna a jeho účast na vládě Rudolfa II, Praha 1912.

²⁷ Kočí, J.: Čarodějnické procesy. Z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16. – 18. století, Horizont, Praha 1973.

v Sobotíně viděl při svatém přijímání na velikonoční pondělí Marynu Schuchovou přijmout hostii a vzápětí ji vyndat z úst a uschovat do šátku. Později vyšlo najevo, že Maryna slíbila hostii své známé, která se podle nějaké pověry má na kousku chleba dát krávě k sežrání, aby prý dávala více mléka. Z tohoto příběhu dovedla inkvizice spustit nesmírnou lidskou tragédií.

Na zámek do Velkých Losin byl pozván zkušený inkvizitor a zlatohorský měšťan František Jindřich Boblig z Edelstadtu²⁸. Výslechů přibývalo a platila jen příznání vynucená na mučidlech. Inkvizitor se nestyděl vymáhat za mučení a popravování peníze od příbuzných a pozůstalých obětí.

Smrt na hranici hrozila více majetným osobám a dokonce církevním hodnostářům. Na popravišti skončil šumperský děkan Kryštof Alois Lautner²⁹, který byl upálen v roce 1685 za to, že se odvážil zastat se obětí a nařknout „svatou“ inkvizici ze zločinnosti. Namále měl i rýmařovský farář Jan František Bapst, který „uprchl ze spárů inkvizice“, když jeho jméno vyřkly tři nešťastnice mučené na losinském zámku, že jej viděly také na Petrových kamenech, ačkoli ho vůbec neznaly.

Lautner, Bapst a rapotínský farář Sartorius patřili mezi největší odpůrce čarodějnictví a Boblig se cítil ohrožen ve svém „svatém“ díle. Rozhodl se všechny tři odstranit. U Lautnera se o to snažil, jenže olomoucký biskup Karel II. z Lichtenštejna nedovolil pro nedostatečné důkazy Bapsta zatknout. Lautner byl popraven v Mohelnici a to přimělo Bapsta k útěku do Říma.

Šílené pronásledování obyvatel pod záminkou čarodějnictví³⁰ skončilo nastoupením vlády Maxmiliána Františka a Jana Jáchyma ze Žerotína na svých panstvích. I tak však byl konečný účet za „čarodějnictví“ děsiví. Během 13 let bylo upáleno 39 nevinných lidí. Obyvatelstvo si mohlo oddechnout a páni taky, protože prý soudy stály mnoho peněz. Sami prosili císaře Leopolda I., aby procesy zakázal nebo alespoň dočasně ukončil. Petrovy kameny, aby „byly očištěny od hříchů, které na ně napáchaly čarodějky a aby bylo zabráněno dalším neřestným schůzkám“, nesly od roku 1682 boží muka, která byla vysvěcena. Upalování „čarodějnic“ bylo drahé a výsledek byl pochybný, protože mnoho lidí prohlédlo inkviziční praktiky jako zjištěné, které neměly s čarodějnictvím nic společné. Přesto zůstalo

---

²⁸ Spurný, František: Severomoravské čarodějnické procesy, Vlastivědné zajímavosti, Okresní vlastivědné muzeum, Šumperk 1987.

²⁹ Spurný, František: „Čarodějnický děkan“ Kryštof Alois Lautner, 246. číslo Vlastivědných zajímavostí, Vegaprint, Šumperk 1993.

³⁰ Šindelář, B.: Hon na čarodějnice: západní a střední Evropa v 16. – 17. století, Svoboda, Praha 1986.

v povědomí obyvatel velmi dlouho. Losinští páni ještě v roce 1711 účtovali nějaké výdaje za „zatčené čarodějky“.³¹

Při čarodějnických procesech nelze nezpomenout na historický román Václava Kaplického³² Kladivo na čarodějnice a stejnojmenný, v zámku natáčený film Otakara Vávry.³³

2.3. Nabídka služeb

2.3.1. Provozní řád a vstupné

Objekt je přístupný veřejnosti od 1. do 30. dubna a od 1. do 30. října pouze o sobotách a nedělích v době od 9.00 – do 16.00 hod. Od 1. května do 31. srpna denně v době od 8.00 do 17.00 hod. V září denně od 9.00 do 16.00 hod. Polední přestávka je od 12.00 – do 12.30 hod. Pondělí a v den následující po dni pracovníku klidu a svátku, není objekt přístupný. Prohlídka zámku trvá asi 70 minut při maximálním počtu 45 návštěvníků. Minimální počet návštěvníků ve výpravě je 5 osob.³⁴ Nesejde-li se tento počet do hodiny, koná se prohlídka i za menší účasti. Poslední prohlídka začíná vždy 1 hodinu před koncem dopolední a odpolední pracovní doby. Během prohlídky je zakázáno fotografovat a natáčet na kameru. Prohlídky mimo sezónu lze sjednat telefonicky, kdy je vstupné zvýšené. Pokud se prohlídky účastní pracovník Národního památkového ústavu, má vstupné zdarma on i příslušník jeho rodiny.

Vstupné do renesanční části zámku:

Základní vstupné 50,- Kč

Senioři 40,- Kč

Děti a studenti 30,- Kč

Vstupné do zámecké galerie:

Základní vstupné 40,- Kč

Senioři 20,- Kč

Děti a studenti 10,- Kč

---

³¹ Velké Losiny, Zámek severně od Šumperka, 38. svazek vlastivědných průvodců „Putujeme po hradech a zámcích“, 2005, str. 16 a 17.

³² Kaplický, V.: Kladivo na čarodějnice, Československý spisovatel, Praha 1970.

³³ Váňa, O.: Otakar Vávra, Český filmový ústav, Praha 1971.

³⁴ www.losiny-zamek.cz.

Tyto ceny vstupného se týkají loňského roku 2005. Ceny vstupného pro letošní sezónu 2006 zůstanou beze změny, pouze základní vstupné do renesanční části zámku se zvýší z 50,- Kč na 60,- Kč.³⁵

2.3.2. Prohlídkové okruhy a služby průvodců

V objektu jsou vytvořeny dva prohlídkové okruhy. První je zaměřen na zámek – renesanční křídlo s empírovou přístavbou. Zde je instalována stálá výstava dokumentace života společnosti v minulých staletích se zvláštním zřetelem k renesanční jedinečnosti objektu a mobiliáře. První gobelínová síň s nástěnnými koberci z Nizozemí z doby kolem roku 1623. Tři jsou s antickou tematikou. V druhé gobelínové síni se nachází výjevy z dramatu Kleopatry a Antonius. Oprava jednoho gobelínu stála tři čtvrtě miliónu korun. Nejstarší gobelín vůbec je z poloviny 16. století. V západním křídle se nachází inkviziční místnost s knihou výslechů Františka Jindřicha Bobliga z Edelstadtu. Ve velké kapli je mistrně zhotovena iluzivní freska od Hankeho, dále varhany, barokní oltář. Velká kaple sousedí s malou, starší renesanční kaplí. Dámy v této kapli seděly nalevo a měly horkou vodou vyhřívaná sedadla.³⁶ V Žerotínské zbrojnici je uloženo zhruba kolem 300 palných a chladných zbraní. Nachází se zde i několik děl a jejich dobových modelů. Mezi chladnými zbraněmi převažují meče, kordy, šavle, dýky, bodáky, kopí, halapartny, kuše, zbroj a přilby. Sběrka byla budována již od konce 17. století a základ jí položil Jan Jáchym ze Žerotína. Větší část zbraní je opatřena kovovými majetnickými štítky a písmenem Z (Žerotínové) a hraběcí korunkou.³⁷ Dále se v prvním okruhu nachází empírové křídlo, odkud je krásný výhled do parku. Tři místnosti v 1. patře jsou v empírovém slohu.

Druhý prohlídkový okruh je zaměřen na prohlídku výjimečné obrazárny ve východním křídle nízkého barokního zámku. V obrazárně jsou k zhlédnutí výsledky sběratelské činnosti Jana Jáchyma a Jana Ludvíka z konce 17. a počátku 18. století. Je tu řada obrazů italského, vlámského a holandského malířství. Náměty jsou bitevní, pastorální, zátiší a martýria.³⁸

Interiéry zámku nesou pečeť od renesance až po klasicismus. Opravdovým klenotem je Rytířský sál s renesančním stropem, který je zdoben dřevěnými kazetami. Za shlédnutí stojí i třímetrová majoliková kamna z roku 1589, renesanční přiborník z roku 1600, stropní a nástěnné fresky zámeckých kaplí.

³⁵ Informace o změně vstupného poskytnuty kastelánem zámku Velké Losiny, Františkem Fialou.

³⁶ Velké Losiny, Zámek severně od Šumperka, 38. svazek vlastivědných průvodců „Putujeme po hradech a zámcích“, 2005, str. 26.

³⁷ Spyra, J. R.: Sběrka zbraní na zámku Velké Losiny, Severní Morava, Šumperk 1972, sv. 22, str. 57 – 60.

³⁸ Informace o prohlídkových okruzích zámku čerpány z průvodcovských textů poskytnutých správou zámku. Další informace o prohlídkových okruzích na www.losiny-zamek.cz.

První prohlídkový okruh trvá přibližně 70 minut a druhý 60 minut s možností prodloužení podle zájmu návštěvníků. Průvodcovské služby jsou prováděny v poměrně kvalitní úrovni. V období prázdnin jsou zaměstnáváni sezónní průvodci, což jsou převážně studenti a zajišťují prohlídku zámku od 9.00 – do 17.00 hodin.

2.4. Propagace zámku

Propagace zajišťuje spojení mezi zákazníkem (turistou) a poskytovatelem služeb (zámkem). Propagace by měla turistu informovat o nabízených službách a zároveň ho motivovat k využití služeb. To znamená, že má velký vliv na návštěvnost zámku a zároveň přímo ovlivňuje příjmy zámku.³⁹

Zámek spolupracuje s agenturou SCARON, s. r. o.⁴⁰, která sídlí v Šumperku. Scaron Group je ucelená komunikační skupina působící na reklamním trhu v ČR. Jednotlivé a samostatné subjekty pokrývají všechny obory marketingové komunikace. Společně spolupracují na tvorbě a realizaci reklamních kampaní, popř. jiných dílčích zadání pro své klienty. Agentura každoročně pořádá Losinské kulturní léto, které bude letos v létě již v šesté v pořadí. Jde o divadelní a hudební tvorbu, která se koná na nádvoří zámku. V létě 2006 agentura plánuje na zámku zahrát 12 představení. Celý projekt by se neuskutečnil bez podpory sponzorů. Spojení jejich jména s Losinským kulturním létem je spojením, které přináší vzájemnou prestiž a užitek. Generálním partnerem této akce je Skupina ČEZ, Česká pojišťovna a. s. a spousta dalších.

Dále zámek vydává novoročenky, pozvánky, plakáty, pohlednice, nástěnné kalendáře, vlastivědné zajímavosti – soubor dvojlistů (zámek Velké Losiny, které napsal kastelán zámku František Fiala. Žerotínská sbírka zbraní na zámku Velké Losiny jejíž autorem je Antonín Vašíček). Tyto dvojlisty, další publikace a suvenýry je možné zakoupit v informační místnosti vedle vstupního sálu.

V průběhu prohlídek se občas konají minikoncerty, kde vystupují na hudební nástroj studenti nebo absolventi konzervatoře. Koncert trvá po dobu několika minut a po té prohlídka dále pokračuje. V přízemí empírové části zámku byla vybudována obřadní síň, kde je možnost konání svatebního obřadu za určitý poplatek. Ve vstupním sále u pokladny probíhají celoročně sezónní výstavy výtvarníků a dětí z místní základní školy.⁴¹

---

³⁹ Hrala, Václav: Geografie cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 1994.

⁴⁰ www.scarongroup.cz.

⁴¹ Informace o propagačních materiálech, minikoncertech a akcích pořádaných na zámku poskytla správa zámku Velké Losiny.

V dubnu letošního roku se na zámku se bude natáčet film slovenského režiséra Juraje Jakubiska. Film se bude jmenovat Love Story Bathory⁴² a bude to výpravný příběh mapující společnou historii Evropy na přelomu 15. a 16. století. Film chce vyvrátit krvavou legendu o nejbohatší uherské šlechtice Alžbětě Bathory (Čachtická paní)⁴³.

V letní sezóně se na parkovišti u zámku organizuje stánkový prodej s keramikou, perníky a různými suvenýry. V objektu zámku není zajištěno stravování, pouze ve vstupním sále je možno zakoupit v prodejním automatu menší občerstvení (kávu, apod.). Na parkovišti, které se nachází asi 200m od objektu zámku, je zajištěno občerstvení v prodejním stánku.

Pro turisty je důležitý informační systém, jehož prostřednictvím se turista k zámku dostane. Na několika místech cesty od Šumperka do Velkých Losin je tabulka s informací o směru zámku. Obec má rovněž informační tabuli. Protože Velké Losiny s lázněmi jsou poměrně frekventovaným místem, jsou na různých místech podávány informace o zámku (lázně, ruční papírna, hotely apod.). Informační tabule s otevírací dobou zámku je umístěna na parkovišti u zámku.

2.5. Charakter managementu

Na nejvyšším stupni stojí Národní památkový ústav⁴⁴ se sídlem v Praze. NPÚ se dále člení na ústřední odloučená pracoviště památkových ústavů, které byly zřízeny ve všech krajských městech České republiky. Každý památkový ústav spravuje určitý počet památkových areálů a objektů. Památkový ústav v Olomouci působí na celém území Olomouckého kraje a ve všech jeho bývalých okresech. Pro provoz každého odboru je památkovým ústavem na základě výběrového řízení ustanoven správce zámku (kastelán).

V případě státního zámku Velké Losiny působí ve funkci kastelána pan František Fiala se svou manželkou, kteří na zámku žijí a starají se o něj prakticky celý život. Mezi jejich základní činnosti patří zabezpečení činnosti, prezentace a údržba objektu. Památkový ústav poskytuje zámku odborný servis ve věcech účetnictví, oprav a dbá o jeho bezpečnost. Zámek má včetně kastelána a jeho manželky pět stálých zaměstnanců. V sezóně pak zaměstnává osm až deset průvodců. V květnu až srpnu zaměstnává zámek pět průvodců, v dubnu a září pouze tři průvodce. Průvodci jsou převážně studenti středních a vysokých škol. Jsou zde jednoznačné vazby mezi podřízenými a nadřízenými, kdy správce objektu nese kompletní odpovědnost za jím vedenou jednotku.⁴⁵

---

⁴² www.cfn.cz/detail_film.php?37031.

⁴³ Nižnanský, Jozef: Čachtická paní, Tatran, Bratislava 1971.

⁴⁴ www.npu.cz.

⁴⁵ Informace o počtu zaměstnanců a průvodců poskytnuty správou zámku Velké Losiny.

2.6. Financování zámku

Financování zámku je organizováno prostřednictvím NPÚ v Olomouci, který sdružuje příjmy od všech svěřených objektů. Z těchto zdrojů pak hradí závazky těchto subjektů. NPÚ je z právního hlediska příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je ministerstvo kultury České republiky. K zajištění své činnosti dostává tedy příspěvek ze státního rozpočtu a část financí si objekt získává vlastní činností (např. tržby ze vstupného a pronájemy prostor). Prostředky přidělené ze státního rozpočtu jsou používány k úhradě provozních nákladů (vodné, stočné, elektřina, údržba a drobné opravy). Na rozsáhlejší stavební činnosti a rekonstrukce jsou finanční prostředky získávány z Programu záchrany architektonického dědictví Ministerstva kultury⁴⁶.

V následujících tabulkách jsou uvedeny příjmy a výdaje zámku od roku 2003 do 2005, které byly poskytnuty Národním památkovým ústavem v Olomouci. Údaje jsou z Ročního výkazu o památkových objektech s kulturním využitím, které Národní památkový ústav zpracovává každoročně pro ministerstvo kultury⁴⁷.

Tabulka č. 1

Rok 2003			
Příjmy v Kč		Výdaje v Kč	
Vlastní příjmy z hlavní činnosti	1.626.655	Výdaje neinvestiční	2.972.203
Z toho vybrané vstupné	1.548.555	Z toho osobní náklady	1.141.388
Příspěvek na provoz od státu	1.200.000	Z toho mzdové náklady	1.074.588
Jednorázové dotace od státu	1.102.000		

Zdroj: NPÚ Olomouc

Tabulka č. 2

Rok 2004			
Příjmy v Kč		Výdaje v Kč	
Vlastní příjmy z hlavní činnosti	2.074.542	Výdaje neinvestiční	3.177.532
Z toho vybrané vstupné	1.536.525	Z toho osobní náklady	1.708.807
Příspěvky na provoz od státu	1.240.000	Z toho mzdové náklady	1.271.484

Zdroj: NPÚ Olomouc

⁴⁶ www.mkcr.cz/article.php?id=903

⁴⁷ Informace o financování zámku byly čerpány z Ročního výkazu o památkových objektech s kulturním využitím, které byly poskytnuty územním konzervátorem NPÚ Olomouc, Mgr. Františkem Chupíkem.

Tabulka č. 3

Rok 2005			
Příjmy v Kč		Výdaje v Kč	
Příjmy z vlastní hlavní činnosti	1.924.787	Výdaje investiční	1.122.410
Z toho vybrané vstupné	1.587.873	Náklady provozní celkem	4.449.975
Příspěvky na provoz od státu	2.062.977	Z toho osobní náklady	1.881.309
Jednorázové dotace	3.100.000	Z toho mzdové náklady	1.403.642

Zdroj: NPÚ Olomouc

2.7. Návštěvnost

Podle vývoje návštěvnosti zjistíme, zda zájem o dané sídlo roste či naopak. Jako každého podnikatele by měl zajímat jeho zisk, výše prodeje, postavení v rámci konkurence atd., tak i hrady a zámky by měla zajímat návštěvnost jako míra atraktivity a úspěšnosti na trhu. Návštěvnost znamená počet lidí, kteří za určitý časový interval (den, týden, měsíc, rok) navštívili atraktivitu cestovního ruchu, respektive dané zařízení či turistickou destinaci.⁴⁸ Návštěvnost, která úzce souvisí s propagací, je nejdůležitějším ukazatelem využitelnosti objektu cestovním ruchem.

Zámek Velké Losiny si vede statistické údaje o návštěvnosti za jednotlivé roky. V následující tabulce je zachycen vývoj návštěvnosti od roku 2003 do roku 2005.

Tabulka č. 4

Počet návštěvníků	Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005
Za celé vstupné	19.312	19.196	18.139
Za snížené vstupné	23.501	22.786	20.986
Neplatící	-	-	74
Celkem	42.813	41.982	39.199

Zdroj: NPÚ Olomouc

V roce 2000 byla celková návštěvnost zámku 46.715, v následujícím roce 46.213 a v roce 2002 pouze 43.735. Z toho je zřejmé, že návštěvnost zámku má klesající tendenci a během pěti let se návštěvnost snížila téměř o osm tisíc návštěvníků.

⁴⁸ Zelenka, J. – Pásková, M.: Výkladový slovník cestovního ruchu, Praha 2002, str. 153.

Národní památkový ústav v Olomouci spravuje kromě zámku Velké Losiny, také hrad Bouzov, zámek Jánský Vrch, hrad Šternberk a Expozici lidové architektury Příkazy. V následující tabulce je uveden vývoj návštěvnosti od roku 2000 do roku 2005 všech objektů a expozic ve správě NPÚ Olomouc.⁴⁹

Tabulka č. 5

Objekt	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hrad Bouzov	129.830	117.122	118.101	102.807	83.540	102.260
Zámek Velké Losiny	46.715	46.213	43.735	42.813	41.982	39.199
Zámek Jánský Vrch	35.960	40.771	37.081	32.940	31.177	30.977
Hrad Šternberk	20.341	17.754	17.806	16.316	15.045	20.583
Expozice lid. architektury Příkazy	2.212	3.017	2.741	3.920	2.707	3.430

Zdroj: NPÚ Olomouc

2.8. Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření⁵⁰ bylo autorkou práce provedeno v období hlavní letní sezóny, tedy v měsících červenec a srpen. Dotázáno bylo 150 návštěvníků zámku, což je 0,4% z celkové návštěvnosti. Účelem dotazníkového šetření bylo zjistit, co je hlavním důvodem návštěvy zámku, jestli se tam návštěvníci rádi vrací, jak se o zámku dozvěděli, co hodnotí negativně, co pozitivně, jak dlouho se zdrží v okolí zámku a zda využili některého ze stravovacích a ubytovacích zařízení. Podle těchto kritérií byly vybrány vhodné otázky, na které dotazovaní odpovídali. Součástí dotazníku byly i otázky, které se týkaly osobních údajů respondentů. Jejich účelem bylo zjistit jací, návštěvníci zámek převážně navštěvují z hlediska demografického, geografického a sociálního.

Kolikrát jste již Státní zámek Velké Losiny navštívil(a)?

Většina dotázaných odpověděla (79%), že jsou na zámku po prvé a pouze dva návštěvníci zámku byli na prohlídce zámku více než dvakrát.

⁴⁹ Informace o návštěvnosti všech objektů a expozic spravovaných NPÚ Olomouc poskytnuty územním konzervátorem NPÚ, Mgr. Františkem Chupíkem.

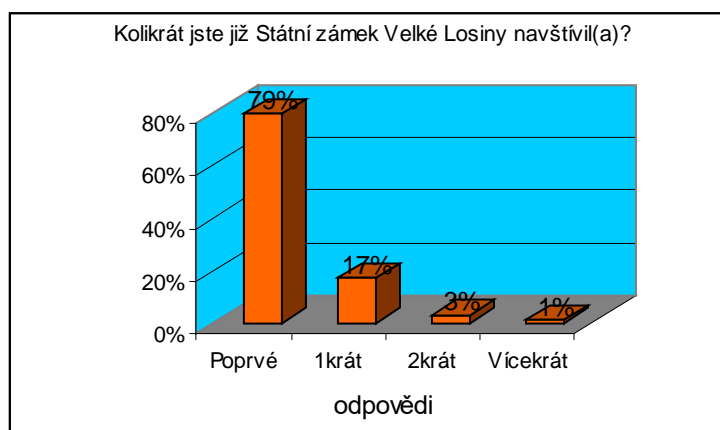
⁵⁰ Vzor dotazníku viz příloha č. 2.

Tabulka č. 6

Odpověď	Počet osob	Procento
Poprvé	119	79%
1krát	25	17%
2krát	4	3%
Vícekrát	2	1%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 1

Zdroj: Dotazníkové šetření

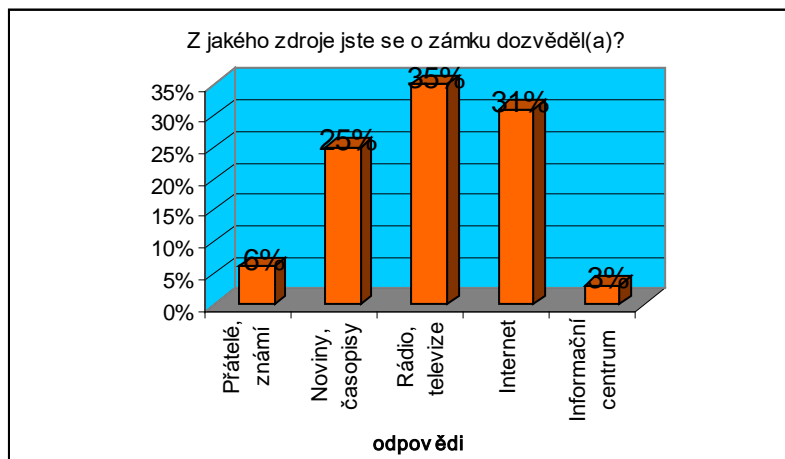
Z jakého zdroje jste se o zámku dozvěděl(a)?

Tabulka č. 7

Odpověď	Počet osob	Procento
Přátelé, známí	9	6%
Noviny, časopisy	37	25%
Rádio, televize	53	35%
Internet	46	31%
Informační centrum	5	3%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 2

Zdroj: Dotazníkové šetření

Nejčastějším zdrojem, ze kterého se návštěvníci o zámku dozvěděli, bylo rádio a televize, také z internetu a z novin a časopisů. Nejméně častou odpovědí bylo, že se dotazovaní dozvěděli o zámku v informačním centru.

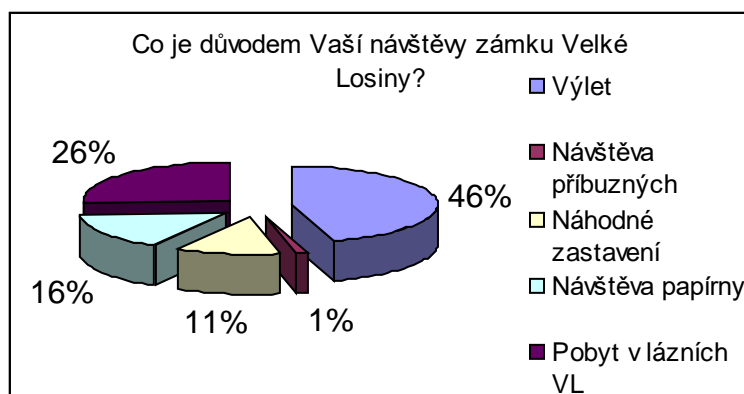
Co je důvodem Vaší návštěvy zámku Velké Losiny?

Tabulka č. 8

Odpověď	Počet osob	Procento
Výlet	68	45%
Návštěva příbuzných	2	1%
Náhodné zastavení	17	12%
Návštěva ruční papírny	24	16%
Léčebný pobyt v lázních VL	39	26%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 3

Zdroj: Dotazníkové šetření

Na tuto otázku téměř polovina dotázaných odpověděla, že důvodem návštěvy zámku Velké Losiny byl výlet. 26% dotázaných odpovědělo, že hlavním důvodem jejich návštěvy je léčebný pobyt v lázních Velké Losiny. Další nemalá část tázaných odpověděla, že do Velkých Losin přijeli hlavně kvůli návštěvě ruční papírny ve Velkých Losinách.

Státní zámek Velké Losiny jste navštívili jako?

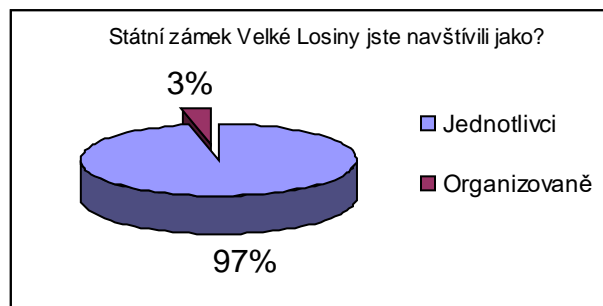
Většina dotázaných navštívila zámek jako jednotlivci a pouze 3% respondentů navštívila zámek organizovaně. Šlo většinou o zájezdy seniorů.

Tabulka č. 9

Odpověď	Počet osob	Procento
Jednotlivci	145	97%
Organizovaně	5	3%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 4

Zdroj: Dotazníkové šetření

Využil(a) jste ubytovací nebo stravovací služby v okolí zámku?

Ubytovacích nebo stravovacích služeb využilo 119 dotázaných. Zbýlých 31 návštěvníků těchto služeb nevyužilo. U stravovacích služeb téměř většina využila stánek s občerstvením a suvenýry na parkovišti u zámku, další nejčastější odpověď byla restaurace a cukrárna v hotelu Praděd. 45 dotázaných, kteří využili také ubytovacích služeb byli nejčastěji lázeňští hosté, ubytovaní v areálu lázní Velké Losiny. Lázeňských hostů bylo 39 a zbylých 6 dotázaných bydlelo v soukromý nebo v autokempu ve Velkých Losinách.

Jaký dopravní prostředek jste využil(a) pro cestu do Velkých Losin?

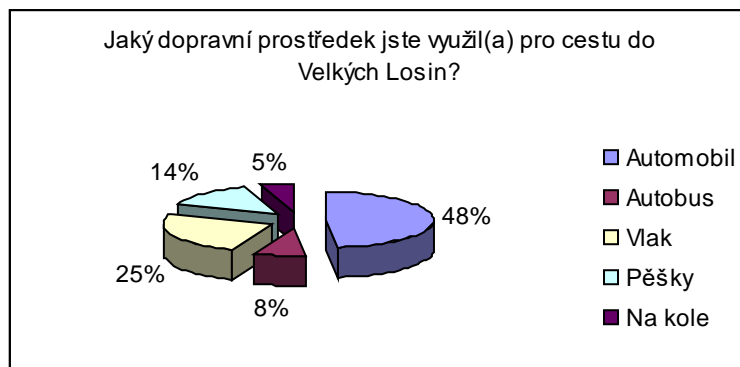
Nejčastějším dopravním prostředkem do Velkých Losin byl u téměř poloviny návštěvníků automobil. Čtvrtina dotázaných použila k dopravě do Velkých Losin vlak. U železniční dopravy šlo z poloviny o lázeňské hosty, kteří využívají vlak kvůli dobré dostupnosti obce a železničního koridoru Praha – Ostrava v Zábřehu na Moravě. Pouze pět procent dotázaných odpovědělo, že do Velkých Losiny přijeli na kole.

Tabulka č. 10

Odpověď	Počet osob	Procento
Automobil	72	48%
Autobus	12	8%
Vlak	37	25%
Pěšky	21	14%
Na kole	8	5%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 5

Zdroj: Dotazníkové šetření

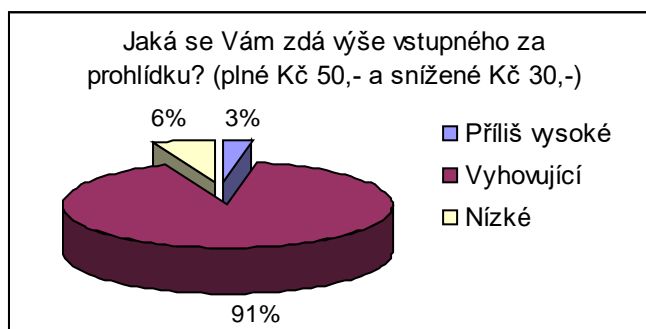
Jaká se Vám zdá výše vstupného za prohlídku? (plné Kč 50,- a snížené Kč 30,-)

Tabulka č. 11

Odpověď	Počet osob	Procento
Příliš vysoké	4	3%
Vyhovující	137	91%
Nízké	9	6%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 6

Zdroj: Dotazníkové šetření

Téměř většina dotázaných odpověděla, že výše vstupného se jim zdá vyhovující, šest procent dotázaných si myslelo, že vstupné je příliš nízké a zbylá tři procenta návštěvníků odpověděla, že vstupné je příliš vysoké.

Jak jste byl(a) spokojen(a) se službami průvodce?

Se službami průvodců byla téměř většina návštěvníků spokojená a pouze jedno procento dotázaných odpovědělo, že nebyli spokojeni.

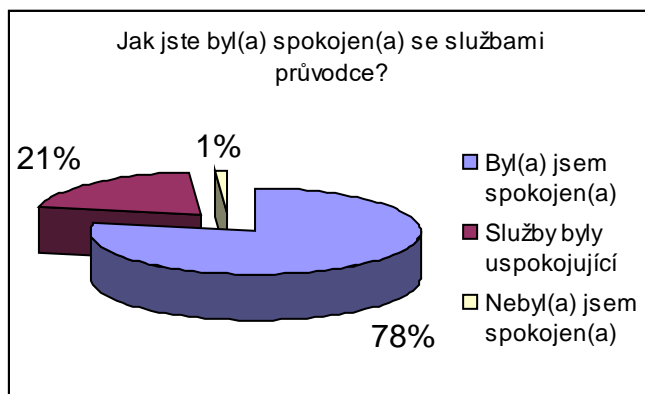

Tabulka č. 12

Odpověď	Počet osob	Procento
Byl(a) jsem spokojen(a)	117	78%
Služby byly uspokojující	31	21%
Nebyl(a) jsem spokojen(a)	2	1%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 7

Zdroj: Dotazníkové šetření

Chystáte se ještě někdy zámek Velké Losiny navštívit?

Téměř polovina dotázaných odpověděla, že budou-li mít v budoucnu možnost zámek navštívit. Třetina návštěvníků nevěděla jestli hodlá v budoucnu zámek navštívit a zbytek odpověděl, že se zámek nechystá navštívit.

Co hodnotíte na Státním zámku Velké Losiny pozitivně?

Většina dotázaných odpověděla, že se jim zámek a také zámecký park u rybníka, u kterého je příjemné posezení, moc líbil. Dále hodnotili kladně celou obec Velké Losiny, ve které se zámek nachází, a to hlavně díky krásné přírodě a množství turistických možností v podhůří Jeseníků a v Jeseníkách samotných.

Co hodnotíte na Státním zámku Velké Losiny negativně?

V celém dotazníkovém šetření nebyly zaznamenány žádné negativní odpovědi a kritika zámku. Pouze z předchozích odpovědí vyplývá, že jedno procento dotázaných nebylo spokojeno se službami průvodce a třem procentům dotázaných se zdálo příliš vysoké vstupné.

Osobní údaje (pro statistické účely):

Pohlaví

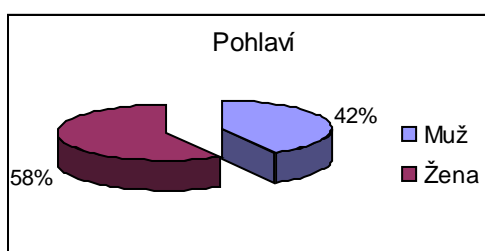
Z odpovědí vyplývá, že státní zámek Velké Losiny navštívilo více žen, nebo to bylo spíše způsobeno tím, že ženy byly častěji ochotny účastnit se dotazníkového šetření.

Tabulka č. 13

Pohlaví	Počet osob	Procento
Muž	63	42%
Žena	87	58%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf. č. 8

Zdroj: Dotazníkové šetření

Věk

Z hlediska věku patřili mezi nejčastější návštěvníky lidé ve věku 20 až 30 let (třetina dotázaných). Necelá třetina patřila návštěvníkům mezi 40 a 50 lety. Deset procent dotázaných bylo ve věku 60 let a více. Zbytek návštěvníků byl mezi 30 a 40 roky a do 20 let.

Vzdělání

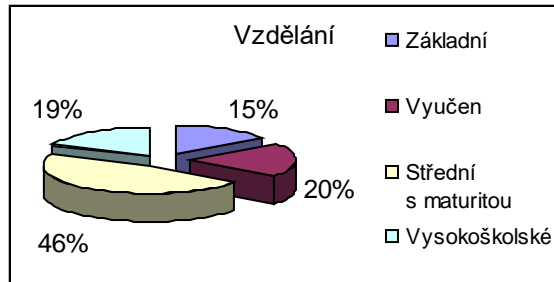
Téměř polovina dotázaných mělo střední vzdělání s maturitou. Kolem dvaceti procent bylo vysokoškoláků a vyučených. Zbytek návštěvníků měl základní vzdělání.

Tabulka č. 14

Odpověď	Počet osob	Procento
Základní	23	15%
Vyučen	30	20%
Střední s maturitou	69	46%
Vysokoškolské	28	19%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 9

Zdroj: Dotazníkové šetření

Zaměstnání

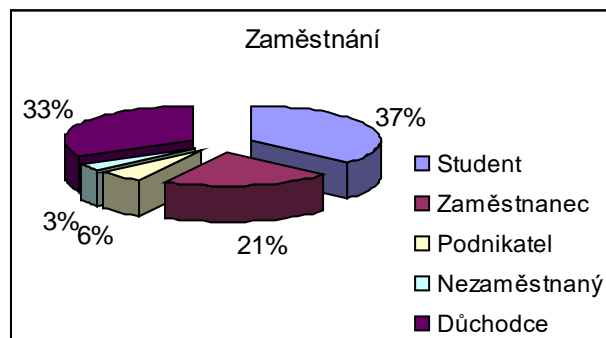
Studenti a důchodci navštívili zámek přibližně ve stejném počtu, přibližně kolem jedné třetiny. Další větší částí návštěvníků byli zaměstnanci, kterých bylo asi dvacet procent a zbytek připadl na podnikatele a nezaměstnané.

Tabulka č. 15

Odpověď	Počet osob	Procento
Student	55	37%
Zaměstnanec	32	21%
Podnikatel	9	6%
Nezaměstnaný	5	3%
Důchodce	49	33%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 10

Zdroj: Dotazníkové šetření

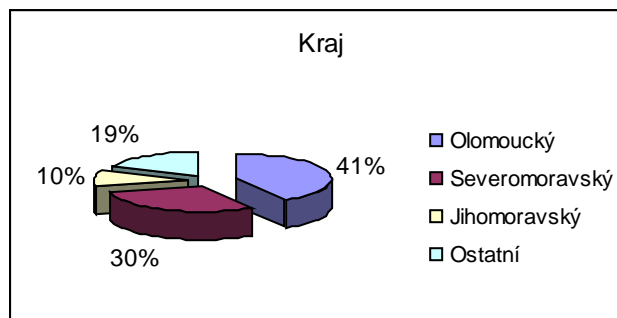
Trvalé bydliště

Tabulka č. 16

Kraj	Počet osob	Procento
Olomoucký	62	41%
Severomoravský	45	30%
Jihomoravský	15	10%
Ostatní	28	19%

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 11

Zdroj: Dotazníkové šetření

Z dotazníkového šetření vyplývá, že necelá polovina návštěvníků zámku byla z Olomouckého kraje, ve kterém se zámek nachází. Téměř třetina přijela z Moravskoslezského kraje a asi deset procent z kraje Jihomoravského. Deset procent návštěvníků připadá na ostatní kraje republiky.

3. OBEC VELKÉ LOSINY

3.1. Stručná historie a současnost obce

Podhorská obec Velké Losiny⁵¹ leží asi 10 km severovýchodně od okresního města Šumperka v podhůří Hrubého Jeseníku v údolí řeky Desné. Málokterá oblast se může pochlubit takovou koncentrací historických památek a zajímavostí jakou nabízejí Velké Losiny⁵², které patří k nejstarším obcím šumperského okresu. Připomínají se již roku 1351, kdy zdejší fara připadala k litomyšlskému biskupství. Od druhé poloviny 15. století jsou dějiny obce spjaty s rodem Žerotínů, jemuž obec patřila nejdříve zřejmě jako zástava, ale od roku 1507 již bezpečně jako pevná součást jeho majetku. Z tohoto období až do současnosti zůstávají hlavními dominantami a památkami zámek, ruční papírna, lázně, farní kostel a další církevní a světské stavby.⁵³

3.2. Ruční papírna

Velkolosinská papírna⁵⁴ úzce souvisí se zámekem, neboť byla založena Žerotíny ještě když sídlili na staré tvrzi, v roce 1516. Papírenskou manufakturu dal vybudovat v místech bývalého obilního mlýna Jan mladší ze Žerotína. Podle svědectví pramenů zahájila papírna

⁵¹ Velké Losiny: 650 let, Obecní úřad Velké Losiny, Okresní vlastivědné muzeum Šumperk 2001.

⁵² Davidová, K.: Velké Losiny, Fraus, Plzeň 2002.

⁵³ www.losiny.cz.

⁵⁴ www.olpa.cz/cz/rucni_papirna.

výrobu v rozmezí let 1591 - 1596. Zcela poprvé pak existenci papírny připomíná její dosud nejstarší známá průsvitka z roku 1596 v podobě žerotínského erbu - lva s korunkou stojícího na třech pahorcích. Během staletí se v držení papírny vystřídala celá řada papírnických rodin a mistrů. Již v roce 1603 Jan mladší ze Žerotína podnik odprodal prvnímu známému papírníkovi Ondřeji Klugovi. Po celé 17. a 18. století zásobovala papírna produkcí zejména psacích, konceptních papírů a lepenky své nejbližší okolí. Některým papírníkům se zde příliš nedařilo. Do historie papírny zasáhly i zdejší nechvalně známé čarodějnické inkviziční procesy poslední čtvrtiny 17. století, když se v roce 1680 jednou z jejich prvních obětí stala i manželka losinského papírníka Barbora Göttlicherová.

Roku 1729 byl žerotínskou vrchností do papírny pořízen převratný vynález - holandr k přípravě papíroviny, patrně jako první zařízení tohoto druhu na Moravě. I přes snahu žerotínských majitelů zdokonalovat a modernizovat výrobní postupy se zdejšími papírníky, kteří zde působili jako nájemci, nepodařilo prosadit se v konkurenci svých blízkých konkurentů, zejména papírny šumperské. Snad i proto roku 1778 hrabě Jan Ludvík ze Žerotína podnik prodal papírnickému mistru Matyáši Wernerovi ml., který jej po dlouhé době přivedl k období rozkvětu a prosperity. Právě v tomto období přelomu 18. a 19. století získal soubor objektů ruční papírny svou dnešní pozdně barokní a klasicistní podobu.

Rozmach strojní průmyslové papírenské výroby poloviny 19. století byl v celoevropském měřítku příčinou těžké výrobní a odbytové krize papírenských manufaktur a jejich rychlého zániku. Ve Velkých Losinách se produkci ručního papíru podařilo udržet díky podnikavosti Antona Schmidta st., jehož rodina papírnu koupila roku 1855. Vedle bělidla, textilní a papírenské výroby zde byla roku 1913 uvedena do provozu i vodní elektrárna. Objevení vynikajících filtračních vlastností ručně čerpaného papíru a posléze i jeho renesance v uměleckých kruzích umožnily tradičnímu papírnickému řemeslu ve Velkých Losinách přežít nejtěžší období a přenést se díky své originalitě a kvalitě až do současnosti.

Od poloviny 70. let 20. století prošla velkolosinská ruční papírna několika etapami nákladných rekonstrukcí a oprav. Od roku 1987 je součástí této významné kulturní a technické památky specializované Muzeum papíru, v jehož expozicích se návštěvníci mohou seznámit s historickým vývojem a tradicemi starého papírnického řemesla. Spojení stěžejních funkčních a významových prvků papírny - klasické manufakturní výroby papíru a muzejní části⁵⁵ v jeden kompaktní celek vytváří ve velkolosinské papírně atraktivní podobu živého muzea.

---

⁵⁵ www.muzeumpapiru.cz.

Muzeum papíru ve svých expozicích návštěvníky seznamuje s historií papíru a jeho výroby od nejstarších dob do současnosti. Součástí prohlídkové trasy je i detailní pohled na celý výrobní postup a návštěva stěžejních pracovišť provozu výroby ručního papíru. V letních měsících si návštěvníci v areálu papírny mohou vlastnoručně zhotovit arch papíru či dopisní obálku. V papírně je celoročně otevřena i muzejní galerie a reprezentační prodejna s bohatým sortimentem veškerých losinských výrobků z ručního papíru.

Unikátní areál významné technické památky, která zejména z pohledu více jak čtyřsetleté kontinuity tradiční ruční papírenské výroby nemá v oblasti střední Evropy obdoby, byl v roce 2001 vládou České republiky prohlášen národní kulturní památkou.

3.3. Lázně Velké Losiny

O losinských lázních⁵⁶ platí totéž co o papírně. Obě jsou spjaty se Žerotíny. Lázeňská budova byla postavena Janem ze Žerotína ještě před rokem 1562. Zápach sirných vod byl lidem znám už od nepaměti a dávno předtím se vědělo, že jim teplá voda ze země pomáhá léčit. Byly nazývány „královnou vod moravských“ a váže se k nim tento prastarý příběh: „Sedlák jeden z Losin měl koně prašivého a vředy pokrytého. Vyhnal ho ven ze své usedlosti, aby nenakazil jiné. Kůň zapadl do bažiny mezi vsí a zámek a když v ní ležel po několik dní pozbyl prašivost a vrátil se zdrav ke svému pánovi. A potom prý i lidé začali užívat tu vodu proti kožním nemocem“.

Lázně⁵⁷ vznikly tak, některý ze Žerotínů, prý Jan, nechal odvodnit močály severně od zámku a v místě zvaném „tůňka“ dal prameny vyvěrající ze země, dosahující teploty 22 °C, zastřešit dřevěnou budovou. V losinských lázních hledali uzdravení i kapucínští mnichové z Olomouce. Věhlas Losin nejvíce zesílil za posledního Žerotínů v 18. století, kdy se jim říkalo „knížecí lázně“. Žerotínové je totiž ještě rozšířili o nový pramen v roce 1741 a k němu přistavěli patrovou lázeňskou budovu. K ní v roce 1750 přibyla kaple. Noví majitelé Lichtenštejnové postavili také v roce 1814 nový lázeňský dům.

Na počátku 19. století měla lázeňská budova okrouhlý bazén, do něhož vyvěrala provrtanými otvory teplá minerální voda. Od té doby lázně prošly dalším rozšiřováním a zvelebováním. Již tehdy byly lázně vyhledávány též pro krásnou podhorskou krajinu údolí Desné. Největší zásluhu na rozkvětu lázní měl na konci 19. století doktor Jan Lorenz především tím, že léčil nemocné děti a zavedl léčebné kúry ohřívanou vodou i v zimě a načas pitím syrovátky.

---

⁵⁶ Další informace o lázních Velké Losiny na www.lvl.cz.

⁵⁷ Sajner, Josef: Lázně Velké Losiny: Dějiny, přítomnost, přírodní zdroje, Avicenum, Praha 1973.

Lázně Velké Losiny⁵⁸ jsou jedny z nejstarších lázní na Moravě. V současnosti se v lázních léčí nerovnováhy, netuberkulózní nemoci dýchacího ústrojí a nemoci pohybového ústrojí. Poklidné prostředí lázní umístěných ve velkém parku vybízí k příjemným procházkám do okolí, kromě zámku i k pamětihodnostem Velkých Losin.⁵⁹

4. REALIZAČNÍ PODMÍNKY

Realizační podmínky mají dominující postavení pro uskutečnění různých forem cestovního ruchu. Z geografického hlediska umožňují oblasti či středisku cestovního ruchu pomocí dopravy dosáhnout a využít je prostřednictvím ubytovacích, stravovacích a jiných zařízení. Bez těchto předpokladů nelze cestovní ruch efektivně realizovat. Svou kapacitou tvoří „nabídkový strop“ pro využití dané oblasti či střediska cestovním ruchem.⁶⁰

4.1. Dopravní podmínky

Dopravní dostupnost má nemalý význam pro cestovní ruch a jeho rozvoj, protože zajišťuje přístupnost k danému cíli. Lidé mají možnost výběru z různých druhů dopravy, které slouží k překonání vzdálenosti mezi bydlištěm a cílem jejich návštěvy. Doprava tvoří jeden z realizačních faktorů cestovního ruchu, neboť právě na ní je závislé rozmístění lidí a především využití potenciálu krajiny. V rámci cestovního ruchu má prvotní význam doprava osobní, kdy jsou přepravováni cestující, kteří se stávají aktivními účastníky dopravního procesu a ovlivňují jej. Pro cestovní ruch jsou zpravidla využívány dopravní sítě, jež historicky vznikly na základě rozvoje jiných hospodářských odvětví. Až v tomto století se cestovní ruch na naší zemi začal podílet i na ovlivňování rozvoje a modernizaci dopravních sítí v některých oblastech, neboť se stal jedním hospodářských odvětví.⁶¹

Železniční doprava

Železniční dopravu v obci zajišťuje soukromá Železnice Desná⁶², která je majetkem Svazku obcí v údolí Desné. Svazek obcí založili obce v údolí řeky Desné včetně Velkých Losin v roce 1997. Cílem bylo zprovoznit železniční trať ze Šumperka do Koutů nad Desnou, a z Petrova nad Desnou do Sobotína, zničenou povodní v červenci 1997. Železnice Desná tak

---

⁵⁸ Burachovič, Stanislav: Encyklopedie lázní a léčivých pramenů v Čechách na Moravě a ve Slezsku, Libri, Praha 2001.

⁵⁹ Velké Losiny, Zámek severně od Šumperka, 38. svazek vlastivědných průvodců „Putujeme po hradech a zámcích“, Beatris, Dobrá 2005, str. 28-29

⁶⁰ Hrala, Václav: Geografie cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 1994, str. 24.

⁶¹ Šíp, J.: Technologie cestovního ruchu – doprava I., České Budějovice 1997, str. 8.

⁶² www.zeleznicedesna.cz.

zajišťuje veřejnou drážní osobní dopravu na trase Šumperk – Kouty a Petrov nad Desnou – Sobotín. V obci jsou dvě železniční stanice. Železniční spojení do Velkých Losin je poměrně dostupné, protože necelých 25 kilometrů od obce je rychlíková železniční stanice Zábřeh na Moravě, která leží na železničním koridoru Praha – Ostrava.

Silniční a autobusová doprava

Silniční síť v turistickém regionu Severní Moravy není dosud napojena na dálniční síť České republiky, což je pokládáno za velkou brzdu rozvoje. Všechna větší města regionu (nad 10 tisíc obyvatel) jsou propojena silnicemi první třídy. Velké Losiny leží osm kilometrů od bývalého okresního města Šumperka, na trase na Jeseník a na Polsko a jde jen o malé vychýlení ze směru Ostrava - Hradec Králové (asi 4 km). Obcí vede silnice první třídy číslo 44 z Jeseníku do Mohelnice. Nejbližší dálnice začíná v 35 kilometrů vzdálené Mohelnici ve směru na Olomouc a Brno. V obci jsou tři autobusové zastávky. První je hned při vjezdu do obce, ze směru od Šumperka, u zámku. Druhá je nedaleko ruční papírny a třetí zastávka je hned vedle hotelu Praděd. Autobusové spojení do Velkých Losin je téměř každou hodinu, protože Velké Losiny leží na trase Šumperk – Červenohorské sedlo – Jeseník.

4.2. Ubytovací zařízení

Poskytování ubytovacích služeb je významným předpokladem rozvoje zejména pobytového cestovního ruchu. Jejich úkolem je umožnit účastníkům cestovního ruchu přenocování nebo přechodné ubytování mimo místa jejich trvalého bydliště, včetně uspokojení dalších potřeb, které s přenocováním nebo přechodným ubytováním souvisejí.⁶³

Na rozhodování návštěvníka nemá vliv pouze kvalitní ubytování, ale také úroveň ostatních poskytovaných služeb. Pokud ubytovací zařízení nenabízí přiměřené služby vzhledem k ceně, potom lze očekávat, že turisté raději jdou přenocovat jinam. Hlavní formou ubytování ve Velkých Losinách je ubytování v soukromí a rodinných penzionech.

V obci se nachází dva tříhvězdičkové hotely, šest penzionů, dvacet ubytovacích zařízení v soukromí a jeden kemp. Celková ubytovací kapacita všech ubytovacích zařízení (kromě kempu) obce Velké Losiny je 355 lůžek. Z toho 90 lůžek připadá na hotely, 116 na penziony a 149 osob je možno ubytovat v soukromí. Velkou část ubytovaných v obci tvoří

---

⁶³ Oriška, Ján: Technika služeb cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 1995, str. 65.

lázeňští hosté, kteří jsou ubytováni v hotelu Praděd a dalších penzionech v blízkosti lázní, z důvodu nedostatečné kapacity ubytovacího zařízení lázní.⁶⁴

Hotel Praděd

Hotel Praděd leží v bezprostřední blízkosti areálu lázní Velké Losiny. Praděd je tříhvězdičkový hotel s celkovou kapacitou 65 lůžek. V hotelu šest jednolůžkových, patnáct dvoulůžkových, sedm třílůžkových, jeden čtyřlůžkový pokoj, jeden malý apartmán a jeden velký apartmán. Každý pokoj má vlastní koupelnu, WC, rádio, TV a telefon. V hotelové restauraci (60 míst) je možno dokoupit polopenzi. Součástí hotelu je i vinárna a kavárna. V hotelu je zřízen bezbariérový přístup. Ceny ubytování jsou po celý rok neměnné.⁶⁵

Tabulka č. 17

Typ pokoje	1 noc (v Kč)
	Celoročně
Jednolůžkový pokoj	660,-
Dvoulůžkový pokoj	1.100,-
Třílůžkový pokoj	1.610,-
Čtyřlůžkový pokoj	2.120,-
Přistýlka	510,-

Zdroj: www.hotelbook.cz/praded/wpopisc.htm

Hotel Žerotín

Žerotín je také tříhvězdičkový hotel a nabízí komfortní ubytování rodinného typu v stylově zařízených pokojích. Pokoje jsou dvoulůžkové, vybaveny TV se satelitem, minibarem, pracovním stolem s možností internetového připojení a pohodlným posezením. Každý pokoj má samostatnou prostornou koupelnu s vanou a ostatním sociálním zařízením. Součástí hotelu je restaurace s vyhlášenou kuchyní. Letní zahrada je příjemným místem pro odpočinek s výhledem na nádherné hřebeny hor. Výhodou je i možnost parkování na uzavřeném parkovišti. Hotel se nachází na okraji obce asi tři sta metrů od zámku Velké Losiny. Ubytovací kapacita hotelu je 25 lůžek s dvanácti dvojlůžkovými pokoji, z toho dva apartmány (oddělené ložnice), dva pokoje s oddělenými postelemi a bez minibaru a dva pokoje se společnou chodbičkou a sociálním zařízením. Hotel poskytuje služby směnářenské,

⁶⁴ Zdroj: informační centrum Velké Losiny.

⁶⁵ www.hotelbook.cz/praded/wpopisc.htm.

informační a další služby z oblasti myslivosti, exkurzí, půjčoven horských kol apod. V areálu je také k dispozici tenisový kurt. Hotel je vhodný i pro pořádání seminářů a školení, během kterých nabízí vedení hotelu komplexní stravovací servis včetně slavnostního rautu. Ceny pokojů jsou od šesti set korun za pokoj.⁶⁶

Ubytování a autokemp Mlýn

V ubytování Mlýn jsou k dispozici tři zrekonstruované apartmány o celkové kapacitě 17 lůžek. Každý apartmán má vlastní WC, sprchu, TV, vybavenou kuchyň s příjemným posezením. V prostoru Ubytování Mlýn jsou také dva přívěsy a dvě chatky, každý pro čtyři osoby. V areálu autokempu Mlýn jsou návštěvníkům k dispozici sprchy, WC, pergola, ohniště, pískoviště, ruské kuželky, elektrické přípojky. Je zde možnost stanování, parkování karavanů, přívěsů, aut.

Ceny ubytování v apartmánech se pohybují od 300,- do 350,- Kč na osobu za noc. Chatku si lze pronajmout za 400,- Kč na jednu noc. Kapacita chatky je 17 osob. V kempu Mlýn se za chatku, bungalov a přívěs zaplatí 420,- Kč na noc.⁶⁷ Možnost stravování je v hotelu Žerotín, který se nachází hned naproti kempu.

Penzion Vaněk

Penzion nabízí kvalitní ubytování ve dvou-, tří- a čtyřlůžkových pokojích. K dispozici je 8 pokojů s celkovou kapacitou 23 pevných lůžek. Každý pokoj má vlastní koupelnu se sprchovým koutem, předsíň, samostatné WC, balkon, TV se satelitním příjmem a telefon. Na pokojích je i možnost připojení na internet. Všechny pokoje mají balkon s výhledem do krajiny. Objekt penzionu je situován v krásné přírodě. Přesto, že je od hlavního vstupu do lázeňského parku (kam se dá dojít příjemnou pátácti minutovou procházkou) vzdálen jen 1450 m, penzion je klidným a pohodovým místem, které by se v centru kvůli velké koncentraci lidí jen stěží hledalo. V penzionu se bezplatně poskytuje pronájem hřiště na tenis, venkovní krb, zapůjčení sportovních potřeb a společenských her, úschovna kol a lyží a uzamykatelné parkoviště. Cena pokojů je určena počtem osob a ceny ubytování se mění podle roční doby.⁶⁸

---

⁶⁶ www.hotelzerotin.com.

⁶⁷ www.ubytovani-mlyn.cz.

⁶⁸ www.penzionvanek.com/index.htm.

4.3. Stravovací zařízení

Podmínkou rozvoje cestovního ruchu je také poskytování stravovacích služeb, neboť umožňují uspokojování základních potřeb výživy účastníků cestovního ruchu během jejich přepravy i pobytu v cílovém místě. Během pobytu v místech cestovního ruchu jde hlavně o stravovací služby, které poskytují hostinská zařízení. Rozumí se jimi prostory v objektech, v nichž se připravují pokrmy a nápoje, uskutečňuje se prodej jídel a nápojů, případně doplňkový prodej polotovarů potravinářského charakteru a jsou poskytovány služby s tím související.⁶⁹

V obci se nachází šest restaurací, z toho tři jsou součástí hotelu Žerotín, Praděd a penzionu Terasa. Dále jsou v obci dvě pivnice a jeden kafebar, který nabízí kávy, poháry a teplá jídla. V obci jsou také dvě jídelny, kde je možnost rychlého a levného občerstvení nebo obědu. Jedna se nachází přímo naproti hotelu Praděd a druhá je součástí Domu služeb, kde se nabízí polévky, ohřívání uzeniny a tradiční česká kuchyně.

4.4. Doplňkové služby

Doplňková vybavenost tvoří zařízení, která napomáhají a zlepšují možnosti využívat všechny funkce rekreačního prostoru, přispívají k lepšímu uspokojování potřeb, ke zlepšení ekonomických výsledků provozu zařízení ve středisku a k ochraně přírodního prostředí. Jde o variabilní vybavenost, kterou tvoří sportovně-rekreační, obchodní, společensko-kulturní, obslužná a další zařízení.⁷⁰

Ve Velkých Losinách se nachází Dům služeb, ve kterém je prodejna papíru a hraček, kadeřnictví, sázková kancelář, bufet, květinka a obchod se sypanými čaji, medovinou a keramikou. Je zde také pět prodejen smíšeného zboží, dvě prodejny textilu, drogerie a obuv. Tři stánky, které nabízejí převážně prodej novin a tabáku. Z toho jeden se nachází u papírny a druhý u zámku. V těchto dvou stáncích se prodávají i suvenýry a občerstvení. Hned vedle hotelu Žerotín je benzínová stanice, která kromě pohonných hmot nabízí také mytí aut a služby pneuservisu. V obci se také nachází zdravotní středisko. Budovy pošty a lékárny jsou hned vedle sebe, nedaleko železniční stanice Velké Losiny. Obec také nabízí služby informačního střediska jeho součástí je i knihovna. Téměř po celé obci jsou k dispozici

---

⁶⁹ Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 1999, str. 57.

⁷⁰ Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 1999, str. 13.

informační tabule a ukazatele směru, které návštěvníka dovedou např. do lázní, k papírně nebo zámku.⁷¹

Termální koupaliště⁷² ve Velkých Losinách je velkou turistickou atrakcí. Nachází se v severní části areálu lázeňského parku a je zpravidla otevřeno od začátku května do konce září. Díky teplé vodě s příznivými účinky na mnoho lidských neduhů by při návštěvě Velkých Losin nemělo uniknout. V lázeňském domě Eliška lze navštívit krytý bazén, který je v provozu celý rok.

V obci byly nově vytvořeny dva okruhy pro hendikepované. První okruh pro méně náročné, jehož délka je tři kilometry a druhý okruh pro náročné, případně pro vozíčkáře s doprovodem je dlouhý devět kilometrů. Obě trasy začínají u vchodu do lázní a z větší části vedou po stejné trase.⁷³

5. VOLNÝ ČAS

Velké Losiny a jejich okolí nabízí široké možnosti sportovního, turistického a lyžařského využití, zvláště díky jejich poloze v podhůří Jeseníků. Jeseníky jsou po Krkonoších druhé nejvyšší pohoří v České republice. Má poměrně mírné klimatické podmínky v podhůří v porovnání s často drsným klimatem na hřebenech hor. V jeho východní části se nachází nejvyšší vrchol Moravy a Slezska, hora Praděd, která se tyčí do výšky 1492 m n. m. Centrální část pohoří na ploše 740 km čtverečních je pro svoji vzácnou flóru a faunu vyhlášena chráněnou krajinnou oblastí. Mezi nejznámější národní přírodní rezervace patří Rejvíz, Praděd a Skřítek. K nejatraktivnějším lokalitám patří dále Velká kotlina, kde roste téměř 350 druhů kvetoucích rostlin, Petrovy kameny, vodopády Bílé Opavy a lokalita Červenohorské sedlo - Šerák. Celá oblast je protkána hustou sítí turisticky značených cest a naučných stezek a je centrem jak letní, tak zimní turistiky s mnoha významnými středisky: Praděd - Ovčárna, Karlova Studánka, Karlov - Malá Morávka, Vrbno pod Pradědem, Lipová, Ostružná, Petříkov, Ramzovské a Červenohorské sedlo, Kouty n. Desnou. Z Ramzovského sedla na Šerák vede sedačková lanovka.⁷⁴

---

⁷¹ Informace o doplňkových službách zjištěné terénním výzkumem.

⁷² www.lvl.cz.

⁷³ Informace o trasách pro vozíčkáře byly čerpány z letáku poskytnutým informačním centrem Velké Losiny.

⁷⁴ www.jeseniky.net.

5.1. Přírodní zajímavosti, kulturně-historické a technické památky okolí

Dlouhé stráně

Dlouhé stráně je třetí největší přečerpávací vodní elektrárna na světě a nejrozsáhlejší vodní energetické dílo v České republice. Je vybudována v Chráněné krajinné oblasti Jeseníky na severu Moravy. Většina objektů se nachází po zemi, stavby na povrchu jsou ohleduplně začleněny do okolní přírody a vytvářejí s ní harmonický celek. Elektrárna je přístupná veřejnosti a jsou zde prováděny prohlídky. Na začátku prohlídky v informačním středisku návštěvníci shlédnou zajímavý a poutavě natočený film o stavbě a fungování tohoto unikátního díla a ostatních elektrárnách v tuzemsku. Návštěva části elektrárny, která je přístupná dlouhým tunelem je neopakovatelným zážitkem. Z horní nádrže je překrásný pohled na Jeseníky a nejvyšší horu Praděd. Celý areál byl budován již od roku 1978 a zprovozněn byl o 18 let později v roce 1996.⁷⁵

Dřevěné kostelíky v Maršíkově a Žárové

Dřevěný kostel sv. Michala v Maršíkově⁷⁶ asi jeden kilometr od Velkých Losin je nejstarší zachovalou lidovou stavbou na severní Moravě. Byl postaven počátkem 17. století a jeho vzhled se od té doby nezměnil. Jedná se o roubenou stavbu v pozdně gotickém slohu s renesančně řešeným interiérem kněžiště. V kostele jsou umístěny vzácné varhany, postavené v Králíkách mistrem Kašparem Weltrelem roku 1776. V roce 1973 byly rekonstruovány. A pouze 3 píšťaly z celkového počtu 315 musely být nahrazeny kopiemi.

Dřevěný kostelík sv. Martina v Žárové⁷⁷ nedaleko Velkých Losin nechal postavit v r. 1611 Jan Jetřich ze Žerotína. Podoba této roubené, rustikální, renesanční architektury s pozdně gotickými prvky zůstala dodnes nezměněna. Inventář je převážně barokní.

Jeskyně Na Pomezí a Na Špičáku⁷⁸

Jeskyně Na Pomezí je největší jeskynní systém v ČR vzniklý rozpouštěním mramoru. V celém rozsahu byl prozkoumán až v roce 1949. Celková délka návštěvní trasy je 530 metrů. Provozní doba je od července do října, od 9.00 – do 16.00 (denně mimo pondělí). Telefon: 584 421 284, email: cave.pomezi@pvtnet.cz

---

⁷⁵ www.pamatky.com/index.php?Pamatka=dlouhestrane.

⁷⁶ www.hrady.cz/index.php?OID=3212.

⁷⁷ www.nasehory.cz/vylet.php2id_hory=3.

⁷⁸ Šula, Bohumil: Jeskyně na Pomezí: Severomoravský kras, Jeskyně na Špičáku, Severomoravský NKV, Ostrava 1960.

Jeskyňe Na Špičáku je nejstarší písemně doložená jeskyňe ve Střední Evropě. První zmínka pochází z roku 1430. Přes 400 m dlouhý podzemní labyrint chodeb a puklin je vytvořen v devonských mramorech (mořské usazeniny, stáří 350-380 miliónů let). Prohlídková trasa dlouhá 230 metrů je bezbariérová. Provozní doba je od dubna do října, od 9.00 – do 16.00 (denně mimo pondělí). Telefon: 584 423 129, email: spicak@caves.cz

Lázeňství v Jeseníkách

V oblasti Jeseníků se nachází mnoho lázeňských míst a minerálních pramenů. Sirovodíkové minerální prameny jsou ve Velkých Losinách a v Bludově a hydrouhličitanovápenaté kyselky se zvýšeným obsahem kyseliny metakřemičité v Karlově Studánce. Vznik těchto pramenů spadá do tektonické činnosti v třetihorách. Prameny uhličité kyselky se nacházejí také v Bílém Potoku u Vrbna, v Ludvíkově, Branticích, Lichnově, Karlově Pláni, Slezských Pavlovicích a v Zátoru. Prameny na Jeřábí vrchovině, u Podlesí, Písařova, Travné, Brantic a v okolí lázní Jeseníku jsou slabě radioaktivní. Radioaktivita pramenů je odvozována z nerostu orthitu, který je přítomný v hornině. Pravděpodobně nejznámějšími lázněmi⁷⁹ v Jeseníkách jsou lázně Jeseník, avšak dlouhou a bohatou historií stejně jako léčebnými výsledky se mohou chlubit i lázně ve Velkých Losinách, Bludově, Karlově Studánce a Lipové.⁸⁰

Muzeum výroby syrečků Loštice

Olomoucké tvarůžky jsou přírodním, pod mazem zrajícím sýrem. Tradice jejich výroby v českých zemích je téměř 600 let stará. K výrobě se používají čisté přírodní suroviny. Pravé olomoucké tvarůžky jsou jediným původním českým sýrem. Jejich pravost a původ je uznáván celým sýrařským světem. Výroba různých chuťových, tvarových a hmotnostních druhů olomouckých tvarůžků se přísně řídí původní rodinnou recepturou již 120 let. Historie této výroby je zachycena v muzeu, kde lze spatřit např. formovací stroj, mlýn na tvaroh, tvořitka na tvarůžky nebo dobové fotografie.⁸¹

Zámek Úsov

Zámek Úsov leží 28 kilometrů jižně od Šumperka. Původní hrad byl postaven v polovině 13. století, ten byl po dobytí a poničení švédskými vojsky v 17. století přestavěn na

---

⁷⁹ Burachovič, Stanislav: Encyklopedie lázní a léčivých pramenů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Libri, Praha 2001.

⁸⁰ Jeseníky, Turistický průvodce ČSFR, Olympia, Praha 1991.

⁸¹ www.tvaruzky.cz.

barokní zámek. Dnes znám spíše jako lovecko-lesnické muzeum. Nabízí expozice mnoha druhů živočichů od hmyzu až po šelmy. Základ dnešní muzeální expozice v zámeckých interiérech tvoří sbírky trofejí z loveckých výprav Liechtenštejnů do Afriky a Asie, jakož i těch, které byly získány v Evropě.⁸²

Hrad Sovinec

Na skalnatém výběžku v horském údolí Nízkého Jeseníku asi 13 km jižně od Rýmařova se rozkládá hrad Sovinec, nejrozsáhlejší hradní komplex v okrese Bruntál. Hrad založili před rokem 1348 příslušníci rodu Hrutoviců, který se od roku 1348 nazýval po hradu "páni ze Sovince". Za husitských válek se Sovinec stal významnou husitskou pevností. Později byl hrad přestavěn v renesanční sídlo. Po bělohorské porážce získal roku 1623 hrad Řád německých rytířů. Po požáru roku 1784 byly provedeny jen nejnútnejší úpravy. Ve 40. letech 19. století zde byl řádový seminář a od roku 1867 lesnická škola. V současnosti je hrad, který v roce 1945 vyhořel, postupně rekonstruován.⁸³ Hrad Sovinec se nachází 43 kilometrů od obce Velké Losiny.

Hrad Bouzov

Romantický hrad, který byl v letech 1895 –1910 přestaven z původní pevnosti ze 13. století pro velmistra Řádu německých rytířů. Interiéry nabízejí sbírky dobového nábytku a užitého umění. Velmi ojedinělá je dobová hradní kuchyně se stylovým zařízením a technickými kuriozitami. Mohutné středověké sídlo s osmipatrovou hláskou je oblíbeným místem k natáčení pohádek.⁸⁴

5.2. Turistika

Trasa Červenohorské sedlo - Vozka - Keprník - Šerák – Ramzová

Délka trasy je 15 kilometrů a výškový rozdíl je 663 metrů. Červenohorské sedlo (ČHS) je vzdáleno od Velkých Losin asi 20 kilometrů. Na ČHS je autobusová zastávka, kde je zajišťována pravidelná autobusová doprava ze směru Šumperk – Jeseník na jehož trase Velké Losiny leží. Z ČHS trasa vede po červené turistické značce na Vřesovou studánku. Z červené značky se sejde na zelenou, po které se dojde na Vozku. Zde se nachází skály s

---

⁸² www.zamky-hrady.cz/1/usov.htm.

⁸³ www.hradsovinec.cz.

⁸⁴ www.hrad-bouzov.cz.

krásným výhledem. Dále se trasa napojí na žlutou a dojde se pod Keprník. Jsou to opět skály s krásným kruhovým výhledem. Pokračuje se na Šerák, kde je možnost občerstvení. Dolů na Ramzovou se dá sejít po červené značce. Z Šeráku vede také lanovka až na Ramzovou. Trasa vede převážně po pěšinách, na Vřesovou studánku vede zpevněná cesta.

Trasa Skřítek – Praděd – Červenohorské sedlo

Délka trasy je 24 kilometrů, plus dva kilometry na vrchol Pradědu a zpět. Jde o dlouhou a strmou trasu, stoupaní na hřeben a prudké klesání z Petrových kamenů. Tato trasa bývá označována jako nejkrásnější hřebenovka, a proto také nejfrekventovanější. Kdo po ní nešel, nepoznal Jeseníky. U motorestu Skřítek se vydá stoupaním na Ztracené kameny, které nabízejí krásný výhled. Po krátkém stoupaní se dorazí na hřeben k Jelení studánce s vydatným pramenem a kamenným přístřeškem. Od Jelení studánky se vystoupí na druhý nejvyšší vrchol Jeseníků, Vysokou holi (1464 m). Za Vysokou holi následují Petrovy kameny, mohutné skály spjaté s čarodějnickými procesy. Výstup ke skalám je zakázán z důvodu ochrany vzácných rostlinných druhů. Následuje prudký sestup na Ovčárnu, kde je možnost občerstvení. Od Ovčárny se pokračuje silnicí k rozcestí na Praděd. Vrchol Pradědu (1492 m) s telekomunikační věží s vyhlídkou, z níž lze vidět i Krkonoše nebo Tatry, je vzdálen jeden kilometr. Z rozcestí vede stezka k chatě Švýcárně, nejstarší horské chatě v Jeseníkách. Dále stezka vede po rozsáhlé odlesněné ploše k horní stanici lyžařského vleku a sestoupí se do rekreačního areálu na Červenohorském sedle. Odtud je možnost odjet autobusem do Velkých Losin a Šumperka nebo Jeseníku.

5.3. Cykloturistika

Velké Losiny a podhůří Jeseníků jsou protkány stovkami cyklostezek různých náročností. Od lehčích pro rodiny s dětmi po náročné, horské pro vášnivé cyklisty.⁸⁵

Cyklotrasa Šumperk – Skřítek – Velké Losiny – Šumperk

Délka trasy je asi 45 kilometrů a je vhodná pro horská kola, protože se zde střídají povrchy různých kvalit. Při výjezdu ze Šumperka, jenž bývá nazýván bránou Jeseníků se jede silnicí směrem na Hraběšice. U přehradní nádrže Krásné je možnost koupání a občerstvení. Dále cyklotrasa vede k chatě Traťovka. Opustí se silnice a stále se stoupá lesní silnicí k rozcestí Hvězda. Odbočí se na zelenou značku a vyšlape ještě několik výškových metrů a dál

---

⁸⁵ www.cyklotrasy.cz.

pohodlnou cestou k motorestu na Skřítku. Motorest leží v horském sedle s rozlehlými rašeliništi a porosty připomínajícími severské lesy. Před motorestem stojí soška skřítky, který je dílem akademického malíře J. Jílka. Zpět se stezka vrací horskou osadou Klepáčov, dále stezka pokračuje do obce Vernýřovice, Maršíkova a Velkých Losin. Z Velkých Losin cyklostezka pokračuje po silnici zpět do Šumperka.

Cyklotrasa Jeseník – Písečná – Rejvíz – Adolfovice – Jeseník

Délka cyklotrasy je 45 kilometrů. Trasa je vhodná pro trekkingová a horská kola, protože vede lesními cestami. Z Velkých Losin do Jeseníku je vzdálenost asi 40 kilometrů. Z Jeseníku se jede do České Vsi a následně do obce Písečné, kde se kdysi rýžovalo zlato. Vystoupá se k pramenům řeky Olešnice a po cyklotrase na Rejvíz, nejvýše položenou obec ve Slezsku. Obec je známá rašeliništi s Velkým a Malým mechovým jezírkiem s naučnou stezkou. Zpět trasa vede přes obce Dětrichov, Adolfovice a zpět do Jeseníku.⁸⁶

5.4. Lyžování

Mezi nejvýznamnější lyžařská střediska patří Červenohorské sedlo, Praděd, Karlov – Malá Morávka, Ramzová – Ostružná – Petříkov a Loučná nad Desnou - Kouty nad Desnou.⁸⁷

Červenohorské sedlo (850 – 1160 m n. m.)

Silně navštěvované lyžařské středisko leží na silnici č. 44 ze Šumperka do Jeseníku, asi 20 km od Velkých Losin, v nadmořské výšce lehce přesahující 1000 m. Na severních svazích jsou čtyři sjezdovky barevně odlišené podle náročnosti. Na severních svazích jsou čtyři sjezdovky barevně odlišené podle náročnosti. Černá sjezdovky uspokojí závodníky a vyznavače extrémního lyžování (délka vleku 800 m), červená s délkou vleku 1050 m je slalomová závodní, nejdelší modrá (1700 m) a žlutá s délkou vleků 450 a 750 m jsou určené široké veřejnosti. Další dvě sjezdovky menší obtížnosti, z nichž jedna je osvětlená, najdeme na protějším jižním svahu. Horský hotel a Chata na Červenohorském sedle poskytují ubytování a stravování na slušné úrovni. V hotelu je krytý bazén, sauna a posilovna. Přilehlé parkoviště sice zvětšilo svoji kapacitu, ale pro obrovský nápor návštěvníků hor často nedostačuje. Doporučuje se použít odstavného parkoviště v Koutech nad Desnou a nechat se vyvézt autobusem. Kromě linky Šumperk – Jeseník je zajišťována také kyvadlová doprava z Kout nad Desnou.

⁸⁶ Jeseníky vítají cykloturisty a turisty, Jena, Šumperk 2001, str. 20.

⁸⁷ Jeseníky vítají lyžaře a běžkaře, Průvodce s tipy na zajímavé lyžařské túry, Jena, Šumperk 2002.

Pro běžkaře je Červenohorské sedlo výchozím bodem k lyžařským túrám. Směrem na Praděd je upravovaná magistrála vedoucí po modré a zelené značce, lze však využít i červenou hřebenovku. Směrem na Keprník a Šerák bývá stopa upravována po Vřesovou studánku. Na severovýchodním úbočí Velkého Klínu v okolí Pekárky je vytyčen závodní běžecký okruh.⁸⁸

Praděd (1235 – 1430 m n. m.)

Lyžařské středisko Praděd⁸⁹ a okolí ležící asi 6 km od Karlovy Studánky je nejvýše položeným lyžařským centrem v České republice s nejlepšími sněhovými podmínkami. Praděd leží od Velkých Losin asi 50 km autem. Horní stanice vleků na Petrových kamenech se nachází ve výšce 1430 m. n. m. Lyžuje se zpravidla od listopadu do poloviny května. Praděd se tak stává místem s nejdelší lyžařskou sezónou u nás a to jej činí jedním z nejatraktivnějších lyžařských středisek. Na svazích Petrových kamenů je několik sjezdových tratí všech obtížností, u chaty Barborka je turistický lyžařský svah, cvičná louka se nachází také pod Švýcánou.

V okolí chaty Kurzovní se upravují závodní běžecké tratě v délkách 1 – 5 km, upravovaná bývá cesta z Ovčárny na vrchol Pradědu a dále přes Švýcárnu, Kamzík a Petrovku na Červenohorské sedlo.

Horské chaty a hotely (Ovčárna, Barborka, Figura, Kurzovní, Švýcárna) nabízejí pestrý výběr občerstvení a ubytování. 149 m vysoká televizní věž kromě rozhledny, z níž je za pěkného počasí při dobré viditelnosti možné zahlédnout vrcholky Tater nebo Krkonoš, má také v provozu restauraci.

Spojení k Ovčárně zajišťuje kyvadlová autobusová doprava od křižovatky Hvězda, kde jsou odstavná parkoviště s poměrně velkou kapacitou. Příjezd na Hvězdu umožňuje silnice od Vrbna, Rýmařova nebo od Bruntálu.

Ramzová – Ostružná – Petříkov (750 – 1330 m n. m.)

Významné centrum lyžování v západní části Hrubého Jeseníku, rozložené po obou stranách Ramzovského sedla. Sedačková lanovka z Ramzové na Šerák s celkovou délkou 3200 m zpřístupňuje nejdelší sjezdové tratě v Jeseníkách. Souběžně s lanovkou kolem sjezdovek střední obtížnosti vede několik vleků. Novou atrakcí, kterou lze provozovat na Ramzové, je jízda na sněhových člunech, jež nahrazuje letní jízdy na minikárách.

---

⁸⁸ www.skiklub-su.cz.

⁸⁹ www.praded-info.cz.

Další středisko se dvěma sjezdovkami střední obtížnosti o délce asi 800 m najdeme v Petříkově. Třetím místem, kde jsou soustředěny sjezdové tratě, je Ostružná.⁹⁰

Loučná nad Desnou – Kouty nad Desnou (520 – 780 m n. m.)

Obec Loučná nad Desnou⁹¹ sousedí s obcí Velké Losiny a je sama střediskem cestovního ruchu a kromě vlastních aktivit vytváří také zázemí pro zatížené Červenohorské sedlo a další horská střediska. Její částí jsou i Kouty nad Desnou. Je zde několik lyžařských vleků délek 400 m, které stojí na méně náročných cvičných loukách vhodných i pro začínající lyžaře.

---

⁹⁰ www.bonera.cz.

⁹¹ www.loucna-nad-desnou.cz.

Závěr

Státní zámek Velké Losiny je národní kulturní památkou. Zámek se nachází v obci Velké Losiny na severozápadní Moravě v podhůří Jeseníků, nedaleko bývalého okresního města Šumperka. Obec je návštěvníkům velice dobře dostupná, co se dopravy týče. Zámek je ve správě Národního památkového ústavu v Olomouci. Zámek s arkádovým nádvořím a cennými gobelíny patří k nejkrásnějším renesančním zámkům v České republice.

Zámek nabízí dva prohlídkové okruhy. První je zaměřen na zámek – renesanční křídlo s empírovou přístavbou. Zde je instalována stálá výstava dokumentace života společnosti v minulých staletích. Druhý prohlídkový okruh je zaměřen na prohlídku výjimečné obrazárny ve východním křídle nízkého barokního zámku. Interiéry zámku nesou pečeť od renesance až po klasicismus. Opravdovým klenotem je Rytířský sál s renesančním stropem, který je zdoben dřevěnými kazetami. Za shlédnutí stojí i třímetrová majoliková kamna, renesanční příborník, stropní a nástěnné fresky zámeckých kaplí.

Nejtemnější stránkou v historii zámku byly a celé severní Moravy byly čarodějnické inkviziční procesy druhé poloviny 17. století. V takzvaném soudním sále ve druhém patře zámku zasedal inkviziční tribunál v čele s Františkem Jindřichem Bobligem z Edelstadtu. Během patnácti let bylo na Losinách upáleno 56 obětí čarodějnické inkvizice.

V objektu zámku není zajištěno žádné stravovací zařízení, pouze na parkovišti u zámku se nachází prodejní stánek, který v hlavní sezóně nabízí občerstvení a prodej suvenýrů. Další stravovací a ubytovací možnosti nabízí obec Velké Losiny, ve které se zámek nachází. V obci se nachází dva tříhvězdičkové hotely, šest penzionů, dvacet ubytovacích zařízení v soukromí a jeden kemp.

Návštěvnost zámku se v posledních dvou letech pohybovala kolem 40 000 návštěvníků. Avšak za posledních šest let se snížila téměř o 8 000 návštěvníků. Největším konkurentem zámku je hrad Bouzov, který také spravuje Národního památkový ústav Olomouc a který má téměř trojnásobnou návštěvnost oproti zámku Velké Losiny. V porovnání s objekty ve správě NPÚ Olomouc je zámek Velké Losiny druhou nejnavštěvovanější památkou. Z dotazníkového šetření vyplývá, že čtvrtina návštěvníků zámku jsou lázeňští hosté.

Obec Velké Losiny je nejen významná svým zámekem, ale také ruční papírnou, která je poslední svého druhu ve střední Evropě. Papír se zde vyrábí ručně starým způsobem. Dnes slouží zdejší papír pro významnou státní i osobní korespondenci a mezinárodní smlouvy. V objektu papírny bylo otevřeno i Papírenské muzeum, které jako jediné u nás sleduje vývoj papírenského řemesla i přechod k průmyslové výrobě papíru. Další dominantou obce jsou

lázně, které patří mezi nejstarší moravské lázně. V současné době se v nich léčí děti i dospělí s poruchami hybnosti, navíc děti, trpící chorobami dýchacích cest. Léčebným účinkům napomáhá i zdejší příjemné klima a poměrně čisté ovzduší.

Zámek se nachází v malebném údolí řeky Desné na úpatí Hrubého Jeseníku, v těsné blízkosti CHKO Jeseníky. Tato oblast nabízí mnoho možností k aktivnímu odpočinku. Jeseníky jsou protkány hustou sítí cyklistických a turistických stezek. Atraktivním místem vhodným k aktivnímu odpočinku v zimě i v létě je Červenohorské sedlo a nejvyšší hora Jeseníků Praděd. Před několika lety byla vybudována přímo v Jeseníkách přečerpávací vodní elektrárna Dlouhé stráně. Je to třetí největší přečerpávací vodní elektrárna na světě a nejrozsáhlejší vodní energetické dílo v České republice.

Hlavním cílem správy zámku je udržet návštěvníka v objektu zámku co nejdéle. V letní sezóně se na parkovišti u zámku organizuje stánkový prodej s keramikou, perníky a různými suvenýry. Zámek každoročně pořádá Losinské kulturní léto. Jde o divadelní a hudební tvorbu, která se koná na nádvoří zámku.

Ze zjištěných údajů lze doporučit následující možnosti optimalizace využití objektu:

- Zdokonalení evidence návštěvníků a získání o nich více informací. Je účelné vést podrobnější evidenci podle různých kritérií (geografická, demografická, sociální, psychologická včetně motivace návštěvy). Tato evidence by neměla být technicky ani ekonomicky náročná, neboť by mohla být prováděna v rámci prodeje vstupenek.
- Provádět marketingové výzkumy a získávat tak chybějící informace týkající se struktury návštěvníků, ale také jejich spokojenost či nespokojenost s úrovní poskytovaných služeb a dojem z návštěvy. Protože marketingové výzkumy prováděné specializovanými agenturami jsou ve většině případů velice nákladné, bylo by v tomto ohledu výhodné navázat spolupráci se středními a vysokými školami zaměřenými na cestovní ruch, jejichž studenti by výzkumy prováděli v rámci výuky.
- V letních měsících, červenci a srpnu, kdy výše návštěvníků dosahuje maxima, by mohla správa zámku zavést večerní prohlídky.

Zámek je z hlediska své nabídky, návštěvnosti i ekonomické situace na dobré úrovni. Pro další rozvoj má státní zámek Velké Losiny velice dobré předpoklady.

Použitá literatura:

1. Bartušek, Antonín: Velké Losiny: Státní zámek, město a okolí, STN, Praha 1954.
2. Velké Losiny, Zámek severně od Šumperka, 38. svazek vlastivědných průvodců „Putujeme po hradech a zámcích“, 2005.
3. Spurný, František: Severomoravské čarodějnické procesy, Vlastivědné zajímavosti, Okresní vlastivědné muzeum, Šumperk 1987.
4. Spurný, František: „Čarodějnický děkan“ Kryštof Alois Lautner, 246. číslo Vlastivědných zajímavostí, Vegaprint, Šumperk 1993.
5. Kočí, J.: Čarodějnické procesy. Z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16. – 18. století, Horizont, Praha 1973.
6. Šindelář, B.: hon na čarodějnice: západní a střední Evropa v 16. a 17. století, Svoboda, Praha 1986.
7. Spyra, J. R.: Sběrka zbraní na zámku Velké Losiny, Severní Morava, Šumperk 1972, sv. 22.
8. Davidová, K.: Velké Losiny, Fraus, Plzeň 2002.
9. Sajner, Josef: Lázně Velké Losiny: Dějiny, přítomnost, přírodní zdroje, Avicenum, Praha 1973.
10. Burachovič, Stanislav: Encyklopedie lázní a léčivých pramenů v Čechách na Moravě a ve Slezsku, Libri, Praha 2001.
11. Velké Losiny: 650 let, Obecní úřad Velké Losiny, Okresní vlastivědné muzeum Šumperk 2001.
12. Zbořil, K.: Marketingový výzkum – metodologie a aplikace, Praha 1998.
13. Hrala, Václav: Geografie cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 1994.
14. Oriška, Ján: Technika služeb cestovního ruchu, Idea Servis, Praha 1995.
15. Zelenka, J. – Pásková, M.: Výkladový slovník cestovního ruchu, Praha 2002.
16. Šíp, J.: Technologie cestovního ruchu – doprava I., České Budějovice 1997.
17. Kaplický, V.: Kladivo na čarodějnice, Československý spisovatel, Praha 1970.
18. Váňa, O.: Otakar Vávra, Český filmový ústav, Praha 1971.
19. Šula, Bohumil: Jeskyně na Pomezí: Severomoravský kras, Jeskyně na Špičáku, Severomoravský NKV, Ostrava 1960.
20. Jeseníky vítají lyžaře a běžkaře, Průvodce s tipy na zajímavé lyžařské túry, Jena, Šumperk 2002.
21. Jeseníky vítají cykloturisty a turisty, Jena, Šumperk 2001.
22. Jeseníky, Turistický průvodce ČSFR, Olympia, Praha 1991.

23. Kavka, František: Bílá hora a české dějiny, Garamond, Praha 2003.
24. Hamann, Brigitte: Habsburkové: životopisná encyklopedie, Brána: knižní klub, Praha 1996.
25. Matějek, F.: Morava za třicetileté války, Historický ústav AVČR, Praha 1992.
26. Mikulec, Jiří: Leopold I.: život a vláda barokního Habsburka, Paseka, Praha 1997.
27. Halada, Jan: Lexikon české šlechty I., Akropolis, Praha 1992.
28. Urfus, Valentin: Císař Josef I.: nekorunovaný Habsburk na českém trůně, Libri, Praha 2004.
29. Stloukal-Zlínský, Karel: Karel z Lichtenštejna a jeho účast na vládě Rudolfa II, Praha 1912.
30. Nižnanský, Jozef: Čachtická paní, Tatran, Bratislava 1971.
31. www.losiny-zamek.cz.
32. www.scarongroup.cz.
33. www.cfn.cz/detail_film.php?37031.
34. www.npu.cz.
35. www.mkcr.cz/article.php?id=903
36. www.losiny.cz.
37. www.olpa.cz/cz/rucni_papirna.
38. www.muzeumpapiru.cz.
39. www.zeleznicedesna.cz.
40. www.hotelbook.cz/praded/wpopisc.htm.
41. www.hotelzerotin.com.
42. www.ubytovani-mlyn.cz.
43. www.penzionvanek.com/index.htm.
44. www.lvl.cz.
45. www.jeseniky.net.
46. www.pamatky.com/index.php?Pamatka=dlouhestrane.
47. www.hrady.cz/index.php?OID=3212.
48. www.nasehory.cz/vylet.php?id_hory=3.
49. www.tvaruzky.cz.
50. www.zamky-hrady.cz/1/usov.htm.
51. www.hradsovinec.cz.
52. www.hrad-bouzov.cz.
53. www.cyklotrasy.cz.

54. www.skiklub-su.cz.

55. www.praded-info.cz.

56. www.bonera.cz.

57. www.loucna-nad-desnou.cz.

Seznam příloh:

1. Majitelé tvrze a zámku Velké Losiny
2. Dotazník
3. Přehled Ubytování v obci Velké Losiny
4. Vstupenka zámku Velké Losiny
5. Zámek Velké Losiny

1. Majitelé tvrze a zámku ve Velkých Losinách

- ? - 1499 Jan starší ze Žerotína
- 1499 – 1507 Petr ze Žerotína, Janův syn
- 1507 – 1530 Petr ze Žerotína, skutečným vlastníkem
- 1530 – 1552 Zikmund, Vilém, Bedřich, Přemek, bratři, synové Petra ze Žerotína, společně
- 1552 – 1558 Přemek I. ze Žerotína, nejmladší Petrův syn, sám
- 1558 – 1608 Jan ze Žerotína, Přemkův syn
- 1608 – 1645 Jan Jetřich ze Žerotína, Janův syn
- 1645 – 1652 Přemek II. ze Žerotína, bratr Jana Jetřicha
- 1652 – 1673 Přemek III. ze Žerotína, syn Přemka II.
- 1673 – 1692 Andělína hraběnka Gallová, rozená Žerotínová, sestra Přemka III., poručnice za nezletilé syny
- 1692 – 1716 Jan Jáchym ze Žerotína, syn Přemka III.
- 1716 – 1761 Jan Ludvík ze Žerotína, syn Jana Jáchyma
- 1761 – 1802 Ludvík Antonín, syn Jana Ludvíka
- 1802 – 1805 Alois I. Josef, syn Františka Josefa
- 1805 – 1936 Jan I. Josef, bratr Aloise I.
- 1836 – 1858 Alois II. Josef, syn Jana I. Josefa
- 1858 – 1929 Jan II. z Lichtenštejna, syn Aloise II.
- 1929 – 1938 František z Lichtenštejna, syn Jana II.
- 1938 – 1945 František Josef z Lichtenštejna, syn Aloise z Lichtenštejna, který se vzdal nástupnictví v synův prospěch
- 1945 Československý stát, od 1993 Český stát

Zdroj: Velké Losiny, Zámek severně od Šumperka, 38. svazek vlastivědných průvodců „Putujeme po hradech a zámcích“, 2005, str. 33.

2. Dotazník

Vážení návštěvníci, jmenuji se Lenka Obručová a jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, oboru cestovní ruch. Tento dotazník byl sestaven pro účely zpracování mé bakalářské práce. Všechny údaje uvedené v dotazníku budou použity pouze pro moji potřebu a jsou anonymní. Byla bych moc ráda, kdybyste mi při výzkumu byli nápomocni.

Předem děkuji za Vaši spolupráci

Kolikrát jste již Státní zámek Velké Losiny navštívil(a)?

- a) jsem zde poprvé
- b) 1x
- c) 2x
- d) vícekrát

Z jakého zdroje jste se o zámku dozvěděl(a)?

- a) přátelé, známí
- b) noviny, časopisy
- c) rádio, televize
- d) internet
- e) informační centrum
- f) jiný zdroj:

Co je důvodem Vaší návštěvy zámku Velké Losiny?

- a) výlet
- b) návštěva příbuzných
- c) náhodné zastavení
- d) návštěva ruční papírny
- e) léčebný pobyt v lázních Velké Losiny
- f) jiné:

Státní zámek Velké Losiny jste navštívili jako?

- a) jednotlivci
- b) organizovaně

Využil(a) jste ubytovací nebo stravovací služby v okolí zámku?

- a) ano
- b) ne

Pokud ano, kde: ubytovací:
stravovací:

Jaký dopravní prostředek jste využil(a) pro cestu do Velkých Losin?

- a) automobil
- b) autobus
- c) vlak
- d) pěšky
- e) na kole
- f) jinak:

Jaká se Vám zdá výše vstupného za prohlídku? (plné Kč 50,- snížené Kč 30,-)

- a) příliš vysoké
- b) vyhovující
- c) oproti jiným objektům nízké

Jak jste byl(a) spokojen(a) se službami průvodce?

- a) byl(a) jsem spokojen(a)
- b) služby byly uspokojující
- c) nebyl(a) jsem spokojen(a)

Chystáte se ještě někdy zámek Velké Losiny navštívit?

- a) ano, bude-li možnost
- b) nevím
- c) ne, nechystám

Co hodnotíte na Státním zámku Velké Losiny pozitivně?

Co hodnotíte na Státním zámku Velké Losiny negativně?

Osobní údaje (pro statistické účely):

Pohlaví

- a) muž
- b) žena

Věk:

- a) do 20 let
- b) do 30 let
- c) do 40 let
- d) do 50 let
- e) do 60 let
- f) 61 let a více

Vzdělání:

- a) základní
- b) vyučen
- c) střední s maturitou
- d) vysokoškolské

Zaměstnání:

- a) student
- b) zaměstnanec
- c) podnikatel
- d) nezaměstnaný
- e) důchodce

Bydliště:

Kraj .....

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku

3. Přehled ubytování v obci Velké Losiny

Název	Adresa	Telefon	Počet lůžek
Hotel Praděd ***	Lázeňská 20	583 248 215	65
Hotel Žerotín ***	Rudé Armády	583 213 849	25
Penzion Terasa	Komenského 304	583 248 414	19
Penzion Vaněk	Ludvíkov 496	583 248 320	25
Privát Míla	B. Nemcové 598	583 248 460	7
Penzion U Lázní	Komenského 641	583 248 578	4
Penzion Lenka	Rudé Armády 18	603 281 928	15
Privát Dvůr Emilie	Komenského 245	583 248 413	6
Privát Eva	Komenského 220	583 248 020	4
Privát Mrázek	Rudé Armády 6	583 248 263	12
Privát Laštovicová	Zahradní 585	583 248 617	13
Vila Thermal	Dukelská 417	583 217 227	12
Privát Okoun	Rudé Armády 44	605 574 302	10
Ubytování U parku	Komenského 233	777 691 077	8
Privát Pelouškovi	Komenského 541	583 248 579	6
Privát Jana	U Losinky 203	583 248 220	4
Privát Kuba	Komenského 250	583 248 188	11
Ubytování Strakovi	U Losinky 207	583 248 591	
Privát U Horáků	Bukovická 643	603 740 032	10
Apartmá U Plášků	Revoluční 478	603 147 270	5
Ubytování v „Apartmá“	K vyhlídce 622	583 248 521	
Non stop	Dukelská 398	605 418 751	16
Privát U Terasy	Dukelská 392	583 248 555	11
Chalupa U Honzy	Rudé Armády	583 248 664	7
Privát Háza	Komenského 575	583 248 245	7
Penzion FIT při ZŠ	Osvobození 350	583 248 430	45
Kemp Mlýn	Rudé armády 1	583 223 070	
Penzion Radek	Příčná 452	583 248 408	8

Zdroj: Informační centrum Velké Losiny

4. Vstupenka zámku Velké Losiny

www.camba.cz/albums/jeseniky_2004_ZdenekII/velk_losiny.jpg

5. Zámek Velké Losiny

www.hrady.cz/data/thumbs/tit4703.jpg

Resume

State castle Velké Losiny is a national cultural landmark and in a studied area and the only one available to public. The castle is situated in Velké Losiny in the northwest of Moravia in the foothills of Jeseníky not far from Šumperk, the town that used to be a district town. Velké Losiny village has very good accessibility concerning the transportation. The castle is administrated by National monumental office in Olomouc. The castle belongs to the most handsome renaissance castle in the Czech Republic.

Castle offers two expositions. First is oriented on the chateau and second on the picture gallery. The whole premises of Velke Losiny castle, and above all its former renaissance castle, form one of the best-preserved renaissance building in Moravia. This is twice as true of its interior, which is among the most remarkable late renaissance interiors in our country. The tough time of the castle history was a witch trials. Over the course of 15 years, in the period between 1678 – 1693 about one hundred innocent people were burned to dead here.

In the castle there is no catering establishment. Just in the car park near the castle we can found a stall with refreshment and souvenirs. The village Velké Losiny offers another catering establishment and accommodation facilities. In the village we can found two two star hotels, six guest house, 20 accommodation in private houses and a camp.

The castle was visited by 40 000 visitors in last two year. However in six last year the attendance had decreased about 8 000 visitors. The biggest competitor of castle Velké Losiny is castle Bouzov. Bouzov is also administrated by National monumental office in Olomouc. Castle Velké Losiny is the second most atteded castle in the region.

Vilage Velké Losiny has another tourist attraction such as paper-mill and spa. Paper-mill is the last manual paper-mill in central Europe. We can also found there paper museum. Spa belongs to the oldest Moravian spas. Nowadays in spa Velké Losiny there are cured disorder of dynamics, and disease of air passages. Fine and clean climate supports effect of treatment.

The castle is situated not far from protected landscape area Jeseníky. This area offers many opportunities for active relaxation. There are many pedestrian paths and cycle-ways. Attractive place for downhill skiers and langlaufers is Červenohorské sedlo and Praděd, the highest mountain of Jeseníky. Hydroelectric power station Dlouhé stráně had been built directly in Jeseníky mountains a few years ago. It is the third greatest hydroelectric power station in Europe and greatest in Czech Republic.

Main aim of the castle is to keep the visitors in the premises of the castle as long as it is possible. The administrator of the castle holds an annual Losiny's cultural summer. They are theatre performances and musical performances.

